

Milyen szülő szeretnél lenni?

Milyen szülő lennék? Nehéz kérdés. Csak egy kézzel fogható példa áll a legtöbb megkérdezett előtt: a saját szüleié. Azt meg – ha jól érzi magát, gyerekként – elfogadja; ha többet szeretne tenni a tilalomfák által engedettnél, lázad ellene. Az utóbbi megfogalmaz egy homlokegyenest ellentétes szülőideált, aztán felnöve megvalósítja a tanultat. Legalábbis erről tanúskodnak a szociológiai vizsgálódások. A keretből azonban - hál' Istennek - vannak kilógók. Különböző generációról generációra ismételnék a hibákat. Ezért aztán érdemesnek tartottuk feltenni a fenti kérdést néhány korosztály képviselőinek.

Nagyon jó szülő szeretnék lenni. Szeretném gyermekeimet, segítenék nekik a házi feladat megoldásában. Olyan helyre megyek dolgozni, hogyha hazajövök, több idő maradjon a gyerekekre. Olyan szeretnék lenni mint a szüleim: szeretik a gyerekeiket, szigorúak hozzájuk, fegyelmezik őket, jószívűek, kedvesek, rendszeretők és sokat foglalkoznak velünk.

K. R. 5. o.

Sokat dolgoznék, hogy a családomat el tudjam tartani. Amúgy pincér akarok lenni. Szeretnék sok gyereket. Amit a gyerek kér, megvenném neki, persze csak akkor, ha megérdemli. Segítenék a tanulásban és a problémái megoldásában. Feleségemmel is megosztanám az otthoni munkát. Vennék egy hétfégi házat, amiben együtt töltenék a hétvégét. Sokat lennék együtt.

V. L. 5. o.

Én nem szigorú, jó anya és intelligens feleség szeretnék lenni. Ha a gyermekem hazajöve az iskolából bejelenti, hogy kapott egy kettést mondjuk történelemből, biztos hogy nem verem meg, csak megszidom. Ha a megadott időre nem jönnek haza, nem veszem elő a szíjat, ahogy régebben a szülők szokták. Megengedem nekik, hogy kilenc óráig tévézhessenek vagy olvassanak. Elkényeztetni nem akarom őket, de mindent megveszek nekik, amire szükségük lesz.

H. Sz. 5. o.

Gyerekeimnek segítenék a tanulásban, játszanék vele, ha van időm. Jó helyen dolgoznék, és ellátnám a fiút játékokkal és mindennel. Minden nyáron üdülnék, télen síelnék, szánkóznánk. Szeretném, ha jól tanulna a gyerek. Vennék egy jó autót és a hétvégéket az unokatestvéreméknél töltenék. Esténként számítógépeznék. Szeretek faluban lakni, ezért a falunkban építenék egy új emeletes házat.

H. G. 5.o.

É a gyermekeimet jóra szeretném nevelni, megpróbálnék nekik megadni mindent. Az összes szabadidőmet velük tölteném. Ha véletlenül egyest hoz, nem fogom megszidni, inkább segítek neki. Az én szüleimben az nem tetszik, hogy nem sok időt töltenek velünk, de azt értékelem, hogy amit tudnak, azt megadják. És még az tetszik a szüleimben, hogy viccesek.

G. K. 5. o.

Amire nagy leszek, sok év fog eltelni. Nagyon jó szülő szeretnék lenni, sokkal jobb, mint az én szüleim. Ők se rosszak hozzám, de én még jobb szeretnék lenni a gyermekemhez. Hazafelé a munkahelyemről, bemegyek a boltba, hogy vegyek neki valamit. Megértő leszek hozzá és nem leszek túl szigorú. Ha valamit nem ért, elmagyarázom és segítek megcsinálni a házi feladatot. Nem kiabálok vele, ha valami rosszat tesz, hanem megmagyarázom neki, halkán, hogy máskor ne tegye. Tanulás után elengedem játszani a barátaival vagy barátnőjével. Zeneiskolába fogom járatni, hogy művelt legyen, és biztos, hogy valami sportot is fog űzni. Remélem olyan jó futó lesz mint én, vagy még jobb. Megpróbálok megvenni neki mindent, amit akar. Nyáron elengedem táborokba, hogy hadd szórakozzon. Vele szeretnék tölteni annyi időt, amennyit csak lehet. Lefekvés előtt mindig fogat mosatok vele és lefektetem, úgy, ahogy az én anyukám teszi. Veszek neki egy fekete kiscicát, hogy azzal tudjon játszani.

O. V. 5. o.

Nem szeretném, ha a gyermekeimet bánthanák, vagy a rossz jegyekért vernék. Normális körülmények között nőjön fel. A rossz jegyért nem megverni, hanem inkább megérteni kell. Nem kiabálni, hanem átismételni vele azt, amit nem tud. Ha az iskolába letolják, akkor megbeszélem vele, hogy mit hogyan csináljon, vagy mit segíthetek neki. Néha meglepném valamivel, de nem kényeztetném el. Az összes szabadidőmet vele tölteném.

B. B. 5. o.

Gyermekemnek nem adok zsebpénzt. Ha vásárolni szeretne, csak arra kap. Az iskolai problémákat megbeszélem vele, esetleg csak a hangot vinném, kicsit feljebb. Ha összetörne egy vázát, poharat vagy tálát, nem lennék mérges. A mérgemet a rossz jegyért is magamban tartanám és megbeszélném vele nyugodt körülmények között, kiabálás és ütés nélkül. A szobájáról saját maga gondoskodna, a takarítást, pedig én végezném. A házi munkában segíthetne, de nem kötelezném. A televíziót kilenc óra körül lekapcsolatnám és körülbelül fél óráig olvashatna. Naponta két, két és fél órát foglalkoznék vele, játszánánk, sportolnánk, beszélgetnénk, sétálnánk. kirándulnánk együtt. Kerékpárt vennék neki, meg mindennapi kis játékokat. A gyermekemnek lenne saját szobája, magnója, talán tévéje is. Finomságokkal is ellátnám. Tízórára azt adnék neki, amit csak kér.

K. A. 5. o.

Én olyan szülő szeretnék lenni, akire felnéznek a gyerekei; akit tisztelnek, szeretnek. Nagyon jó lenne, hogyha sok időm lenne rájuk, főleg amíg kicsik. Remélem könnyű és boldog életük lesz.

N. N. 8. o.

A gyermekeimet szeretném megérteni és nagyon szeretni. Szeretném, ha sokat tudnék velük foglalkozni és el tudnám magyarázni, amit nem értenek. Igen közel szeretnék kerülni hozzájuk, vigyázni, gondozni fogom őket, ahogy ez egy jó szülőhöz illik. Persze, kicsit szigorú is leszek, mert nem szeretném, ha nagyszájúak lennének, visszabeszélnének. Én jó szülő szeretnék lenni, de még nem tudom, hogyan sikerül

SZ. K. 8. o.

Először is az egész világ és a társadalom változzon meg. Legyen nekem egy jól fizető munkám és ne kelljen idegeskednem, hogy bármelyik percben elveszíthetem az állásomat. Legyen egy házam falun, sok fával, virággal füvesített parkkal. Gyermekeimnek mindent meg szeretnék adni, egészséges környezetet és amit csak lehet, persze nem elkényeztetve őket. Sok-sok szeretetet, amit ők is visszaadnak nekem. Tudjam taníttatni őket, hogyha kilépnek a nagybetűsületbe, megállják a helyüket minden téren. Legfontosabb, hogy kiegyensúlyozott embert neveljek belőlük és biztos jövőt biztosítsak számukra.

R. E. 8. o.

Nagyon szeretném gyermekeimet, felkészíteném őket az életre, de szigorú neveléssel, hiszen azok nem érvényesülnek, akik még illemt sem tanultak. Mindenben meg fogom érteni őket, de hogy igazságtalanul bíráljanak bárkit is, azt nem tűröm el. Segíteném őket a tanulásban, rossz jegy esetén nem a veréshez folyamodnék, de a lustaságért megszidnám őket. Nem szeretnem elhalmozni őket. ajándékokkal és édességgel, csak annyit vennék nekik, ami elegendő, hiszen ha mindig mindenük meg lenne, követelőzőkké válnának, ami szerintem nem lehet egy szülőnek célja. Arra tanítanám őket, hogy tudjanak küzdeni, szeretni és becsülni. Szeretném, ha ők is szeretnék szüleiket. Mindenben a legjobbat szeretném adni nekik, és segíteni abban, hogy legalább annyira szerencsések és boldogok legyenek, mint én.

K. K. 8. o.

Én olyan családot szeretnék, mint a mi családunk. Otthon mindenem megvan. Szeretből is jut egy kicsi. Majdnem mindent megengednek. Nem vernek. Apám életében sem volt talán részeg. Anyukám és apukám keményen dolgoznak. Egy ilyen családdal megelégednék.

M. S. I. gimn.

Szerintem mindenki jó szülő szeretne lenni. Annak érdekében, hogy a gyerek még jobban megszeresse az anyját vagy az apját, mindent megadnak neki. Lehet, hogy mivel nekem nincs édesanyám, én majd megpróbálok még közelebb kerülni a gyermekemhez. Talán a gyerekeim majd bizalommal fordulnak hozzám, és ha kell, kiöntik a szívüket.

U. B. I. gimn.

Én nagyon szeretném, ha gyermekeimmel minél jobb kapcsolatba kerülnék, jót vagy rosszat, amit csinálnak, egyaránt mondjanak el. A férjemmel való vitatkozásokból a gyerekeket mindig ki fogom hagyni. Verni ritkán fogok, mert azzal nem megyek semmire. Akárhány gyermekem lesz, kivételezni egyikkel sem fogok, mindegyiket egyformán fogom szeretni. Ha saját gyermekem nem lehet, biztos, hogy örökbe fogok fogadni egyet. Nagyon szeretem a gyerekeket.

L. K. I. gimn.

Nyugodt, kiegyensúlyozott életet szeretnék, olyat, mint most a mienk. Minden káros szenvedélytől mentes életet. A családban egyik legfontosabb alapkő „a szülő és gyerek kapcsolata”. Két kisgyerek apjaként olyan munkakörben szeretnék dolgozni, amelyik kevés időt emészt fel, így sokkal több időt tölthetek a családommal.

S. P. I. gimn.

Azt szeretném, ha a gyermekeimmel baráti lenne a kapcsolatom: olyan legyek nekik, mint egy nagyon jó barát, akinek mindent elmondhatnak, akivel mindent megbeszélhetnek, akire mindig „számíthatnak”. Ne legyenek, tabutémák. Én nem a szüleimmel, hanem a nővéremmel tudok mindent megbeszélni. Szeretném, ha ez másképp lenne, de ehhez egy olyan társra, is szükség van, akivel együtt tudom ezt az álmomat megvalósítani, hiszen az édesapának is óriási szerepe van a gyermekek életében.

K. J. I. gimn.

Hát?! A kérdés nagyon nehéz, de megpróbálok válaszolni. Kb. 30-35 éves koromban szeretnék családot alapítani. Azért teszem ilyen „későn”, mert ha sikerül, huszonnégy éves koromra végzem el az orvosi egyetemet és hét-nyolc évig fogorvosként dolgozva teremtem meg családomnak az anyagi alapokat. Ekkor jön a neheze: a gyerekekkel már születésétől nagyon sokat kell foglalkozni. Gyermekeim megszületésekor egy időre abbahagyom a munkát, és rengeteget foglalkozom vele éjjel-nappal. Négy-öt éves korában ismét munkába állok, mert a gyermek óvodás majd iskolás lesz. A gyermekemből jó sportolót nevelök – ez már biztos. Nem fogok neki mindent megvenni amit kér, mert akkor ugyanúgy fog követelőzni, mint most én. A gyermekeimmel baráti kapcsolatban szeretnék lenni, nem úgy, mint a vaskalapos módszerű átlagember. Apa – fia! Ez hülyeség! Ha felnőtt, szeretném ha orvos vagy fogorvos lenne.

M. A. I. gimn.

Én teljesen más családot szeretnék, mint amilyenben most élek, a gyermekeimben jobban megbíznék és többet megengednék nekik, mint amit most az én szüleim nekem. Sokat dolgoznak és fáradtak, de a rosszkedvüket ne a gyerekeiken töltsék ki. Nem tudom hogy sikerül, de minél több szeretetet akarok adni gyermekeimnek, szeretnék mindegyikben egyformán megbízni és egyikkel sem kivételezni. Nem hiszem, hogy jól nevelnek, testvéreimet és engem a szüleim. Testvérem a rokonság és a szüleim kedvence, miközben én vagyok a rossz és kiállhatatlan. Ez a megkülönböztetés csak egyre vezethet: eltávolodom fokozatosan a szüleimtől és mindenkitől, akik hasonlóan gondolkodnak, mint ők. Hát ilyen szülő nem szeretnék lenni. Hogy milyen leszek, azt még nem tudom, de az biztos, hogy más, mint az én szüleim.

B. H. I. gimn.

Hogy milyen szülő szeretnék lenni?

Olyan, mint a saját szülőm:

- végtelenül türelmes (ez nagyon fontos lenne),
- nagy általános ismeretekkel rendelkező (hogy tudjak válaszolni a kérdéseire),
- soha nem alkalmazná fizikai fenytést (verésről csak szemmelverés formájában lehet szó),
- saját környezetét (szobáját) alakítsa maga és tartsa is rendbe,
- szorgalmazná, hogy korán kezdjen sportolni, esetleg zenével is foglalkozhatna,
- segíteném kifejezni önmagát, hogy ne legyen identitászavara tizennégy éves korában, de ne legyen beilleszkedési zavara sem,
- mindezek mellett nem tartom magam jó szülő-típusnak, de mivel úgy érzem, jó nagypapa lehetnék, nem állok ellen a kísértésnek.

N. E. IV. szk.

Barátságos!!! Mindenképpen olyan baráti kapcsolatot szeretnék létrehozni a gyerekekkel, amely lehetővé teszi, hogy mindent nyugodtan meg tudjunk beszélni. Egyes miatt nem száll a pofon, a derékszíj nem a gyerek hátán kopik el, és ne mindig a barátaihoz meneküljön, vagy az anyja szoknyájához bújjon. Természetesen ez bizonyos határok között igaz, mert az sem lehet, hogy mindent csak megbeszélünk és semmi büntetés.

P. M. IV. szk.

Szeretnék apámra hasonlítani, aki engedékeny, barátságos. Úgy érzem, jól kijövünk egymással. Szeretném, ha én is így megérteném gyermekeimet, akiket szeretni fogok.

Sz. Sz. IV. szk.

„Hát hiába beszél neked az ember? Mikor jön meg végre az eszed? Sírba teszed szegény anyádat, és vedd tudomásul, hogy mától vége a csavargásnak! Neked külön kérvényt kell benyújtani, fiam? Olyan pofont kapsz, hogy leszáll a fejed! Ez az én házam, amíg az én kenyeremet eszed, itt az történik, amit én akarok! Értsd meg végre, nem nekem tanulsz, magadnak tanulsz!”

Ilyen nem!

Engedékeny, barátságos, szigorú is egyben. Ennyi.

T. Sz. IV. szk.

„ÉRETLEN” ELKÉPZELÉSEK A CSALÁDRÓL

Harminc éve annak, hogy öten ötfelé mentünk. Egy osztályba jártunk a gimnáziumban, kuszán összefonódó haveri körök kölcsönhatásaként verődünk össze. Nem állíthatom, hogy az érdeklődésünk iránya, vagy a származás hozott össze bennünket: sorsunk és irányultságunk különbözőbb már nem is lehetett volna. Az volt bennünk a közös, hogy a negyvenkettes osztályból mi öten voltunk hajlamosak a messianisztikus vitákra – habár ezt még akkor nem ismertük fel. A fridsziderben – télen-nyáron zimankós albérleti szobámban – szoktunk világot megváltani. A parázs szócsaták – lett-légyen a téma foci vagy politika – egyezséghez szinte sohase vezettek, csak elővetítették az újabb találkozás ok tartalmát. Egyetlen dolog volt, amiben konszenzus tisztult, le nézeteink pengeváltása alatt: a másik nimmal való kapcsolatáról, a házasságról, a családról vallott nézeteinknek ugyanaz az eszmény volt a határértéke. A jövődöbéli egyszerre legyen szellemi társ, szexuális partner, üzletfél és munkatárs. Legyen egyénisége és ha már van, legyen az az egyéniség szuverén, a legkényesebb kérdésekben is. A kötélek ne köteleességekből, hanem kölcsönös tiszteletből és szeretetből legyen fonva, kohézióját ne a jogszabály, hanem a lelki együvé tartozás adja. A szolgaság az elnyomót is megalázza. Ebből következően a gyerekeknek se ellentmondást nem tűró regulákra van szüksége, hanem – mint a gyümölcsfáknak – nyesegetésre, hogy egyéniségük hajtóerői el ne sorvadjanak, de el se vaduljanak az irányítás híján.

A szélesebb haveri körökben persze a mi szóhasználatunkban is csak élvezeti cikkek voltak a lányok, ahogy „hímkörökben” azóta is „illik”. Házasság- és család-eszményképe mindenkinek van, hál’ istennek kevesen felelnek meg a férfi társak körében kín-keservvel kialakított latinos

macho-képüknek.

Hogy az idea vezeti a valóságot, annak hathatós cáfolata a tény: Emil azóta neves jogász, úgy tudom nem nősült meg. Laci, aki egyik megyénk első közművelődési intézményét vezeti, a második feleségével él, Gyula jól kereső vízügyi mérnök léteére harmadszor nősült. Mi ketten a katonatiszti pályát választó Tiborral még az első hajón evezünk. Lehet, hogy eszményképünk megvalósíthatóságára Tibor a mintapélda, mert nekem – a sok tekintetben szerencsés választás ellenére is – jelentősen módosítanom kellett ifjúkori elképzelésemet. Annyira azonban nem kellett irányt változtatnom, hogy ne tartanám ma is károsnak és emberhez méltatlannak a ma sok helyütt felmagasztalt, egyedül üdvözítőnek kikiáltott patriarchális családképet a maga családfői jogosítványával és alázatos engedelmesség-követelményeivel.

Ezzel az előítélettel a lelkemben kérdeztem meg a mai negyedikeseket a házasságról és a családról alkotott gondolataikról. A feladat az volt, hogy egy szabadon választott stílusú dolgozatban írják le, hogyan képzelik el a saját jövőbeni magánéletüket. A dolgozat megelőzte a társadalomismeret nevű tantárgy családdal foglalkozó témájának megbeszélését.

A dolgozatok nem kívánnak kommentárt. Íme, néhány példa arról, hogyan képzelik el a tizenhét évesek a házasságot és a családot:

TÉGED VÁLASSZALAK VAGY A VÉGTELENT?

Hát igen, itt ülök megint. Körülöttem a sötét szoba, előttem sejtelmesen fénylik a monitor, kezem a billentyűzeten.

Megszokott helyzet ez számomra. Valahányszor megsokasodnak a bajok vagy valami furcsa, megmagyarázhatatlan dolog történik velem, leülök a gép elé és máris fut a kedvenc szerkesztőprogramom. Ilyenkor találkozik a két véglet, a jó és a gonosz. Az évek során majdnem mindenkiben kialakul egy középállapot vagy elhúz az egyik oldalra. Én a két oldalt megvizsgálva hozom ki a végső megoldást. Szerintem a jóra és a rosszra is szükség van. A kettő elválaszthatatlan. Próbálgat meg elképzelni egy háborút ellenség nélkül. Ha nincs ellenfél, mit ér a harc? Úgy is mondhatnám, ha nincs feladatod, harcod, reményed, minek az élet?

Így, a gép előtt ülve beszélgetek magammal. Sokat vitatkozunk, ennek a billentyűzet látja a kárát, de – és ezzel persze mindketten tisztában vagyunk – ez a végletek összeütközéséből fakad.

Ilyenkor jó: tényleg azt mondom, amit érzek és nem csapom be magamat. Beszélgetek valakivel, aki nincs és mégis létezik, és aki egyben én magam vagyok. Hát nem hülyeség?! Nem az, számomra legalábbis nem, inkább egyfajta önkontroll, aminek segítségével meg tudom fékezni magam.

Ezt a beszélgetést egy véletlen találkozás sugallta. Olyasvalakivel találkoztam, aki régebben nem volt közömbös számomra. Újra követelőzni kezdett a másik énem, újra ugyanazokat a kérdéseket vágta a fejemhez, amiket régen. A feladat adott; ha sikerül választ adnom neki a kérdésekre, akkor többet nem teszi fel őket. (Majd talál másikat!)

Elég jól ismerem magam: elutasítok minden kötöttséget, és egy tartós kapcsolat kötöttségekkel jár. Nem áll szándékomban letelepedni sehol, nem akarok olyan bilincseket

elfogadni, amik nincsenek ínyemre, nem akarok hosszú életre berendezkedni és nem akarok mások alkotta szabályok kusza szövevényeiből kiutat keresni. Egy kapcsolatot az egymás iránt érzett vonzalom tartson össze, és ne holmi ostoba vallás vagy egy papírdarab. A házastársak nagy része ezek miatt inkább gyilkolja egymást ahelyett, hogy békét kötve visszavonulnának. Az én életvitelem, szokásaim, gondolkodásmódom nem kedvez a tartós kapcsolatoknak. Az alkalmi kapcsolatok nem az én stílusom, és a világomban nincs helye a kompromisszumnak. Most persze azt is mondhatnám, hogy a nőkkel csak a baj van és a többi agyalágyult himsoviniszta szöveget is idézhetném, de akkor nem azt írnám, amit gondolok.

Az alapvető különbség az, hogy a nőknek gyakrabban változik a hangulata, szeszélyesebbek, amíg egy férfinál hosszabb szakaszok váltják egymást: éveikig képesek vagyunk nem felejteni, és ez kívül-belül nyomot hagy. Persze sokan fel tudják oldani az ellentéteket, így eljuthatnak az áhított középútra. Nekem ma kell döntenem, hogy „téged válasszalak vagy a végtelent”, mert olyan nincs, hogy mind a kettőt elnyerem.

A nőknek kényelem kell, biztonság, otthon, férfi, éjszakára meleg ágy, amelyben a férjük mellett aludhatnak. Egye meg a fene az egész feminista szecsát! Tőlem igazán elfajzott dolog lenne azt elvárni egy nőtől, hogy fogadja el az én életstílusomat. Nyugodjon bele, hogy nekünk nem lehet jövőnk? Semmiféle asszonyoknak se tudnék biztonságot vagy kényelmet nyújtani, hacsak fel nem hagyok a nekem „fekvő” életmóddal.

És akkor mi van? Éldegélek egy évig, talán kettőig filiszter módra, akinek háza van, asszonya és kutyája, valamelyik kisvárosban. Engem megőrjít a biztonság és a kényelem, azonnal rosszul és bizonytalanul érzem magam tőle. Igazából csak a pengeélen szeretek táncolni.

Bor László

SE RÖVID, SE HOSSZÚ

Őszintén szólva még nem gondolkodtam azon, milyen lesz majd a házasságom. Hosszú vagy rövid? A rövid házasság nem igazán jó, hosszú meg ne legyen, mert a közmondás is azt mondja: „A jóból is megárt a sok.”

Akár lehet több is.

A házasság után általában a családalapítás következik. Azt szeretném, ha három gyermekünk lenne, egy leány és két fiú.

Első a boldogság, a megértés, a béke. A pénz mellékes, fő az, hogy annyi legyen mindig, amennyi pont elég. Se több, se kevesebb.

Tömördy Szabolcs

MINTACSALÁD: MINT A CSALÁD

Ha megházasodom, számítanom kell rá, hogy egy új fejezet kezdődik az életemben. Azután már nemcsak magammal kell törődnöm, hanem figyelembe kell vennem a feleségem gondjait, panaszait, hibáit. Szerintem a férj-feleség viszony akkor ideális, ha a férj és a feleség, ha megjönnek a munkából, nemcsak a szobában ülnek és a tévét bámulják vagy olvasnak, hanem beszélgetnek, elmondják egymásnak a problémáikat. Ez néha nagy segítséget nyújt, erőt ad az embernek, mert valakiben megbízhat. Az is igaz, hogy senki sem tökéletes, de ha

megismerjük a társunk hibáit, akkor tudjuk mikre érzékeny, mit nem szabad tennem stb. A házasságomat úgy képzelem el, hogy egymást megértve, segítve élünk együtt.

A gyerekek és a szülők kapcsolata nagyon fontos. Nagy áldozatokra, sok türelemre van szükség. Mivel én kiskoromban nagyon rossz voltam, tudom, hogy a kicsi gyermek hamar csinál csintalanságokat. A nagyobb gyermeknek esetleg a tanulásban, majd pedig akkor, amikor már dolgozni kezd, a jótanács, a segítség kell. A gyerek sokszor kéri a szülő véleményét. Állandóan kérdez, néha olyanokat is, amikre nehéz válaszolni.

Mind a fiúk, mind a lányok általában az apához fűződnek szorosabban hiszen ő a családfő, a család vezető egyénisége, de nem diktátor. Az ő munkája a példa, hiszen mindig dolgozik, csak esténként jár haza. Az anya megjön a munkából, nekiáll a háztartási munkának és foglalkozik a gyerekekkel is. De ha a gyerekek bármi gondja van, az apjához fordul. Tudom, hogy most egy mintacsaládot írtam le, de remélem, az én házasságom megközelíti majd, amit leírtam.

Horváth Ákos

CSALÁDI STÁTUSZA: SZÜLŐ ÉS LEGJOBB BARÁT

Szerintem egy jó családban a szeretet a legfontosabb összetartó erő. Ez már magával hozza a békességet, a megértést és az egymás iránti bizalmat. Egy családnak olyannak kell lennie, amely segít a családtagok problémáinak megoldásában. Az asszony legyen kedves, megértő és a gyerekekkel szemben is türelmes. A gyerek legyen segítség a családban. Ne kényszerű kötelességnek tekintse a kisebb megbízatásokat, amiket neki kell végrehajtani. A munkában való részvétele ne szívésség legyen, hanem a szülő gondjainak csökkentése és a család munkáiból való résztvétel, amelyet a gyermek örömmel végezzen. A család jelentsen a fiataloknak olyan helyet, ahol kérdéseit őszintén felteheti. Az édesanya és az édesapa ne csak a szülőt, de a legjobb barátot is jelentsen. Ehhez az is kell, hogy a fiatalok kiskoruktól fogva *tisztelettel, szeretettel és teljes bizalommal közeledjenek szüleikhez.*

Brieber Zoltán

SZERETETBEN ÉS MEGBECSÜLÉSSEN

Kedves barátom, Gabi!

A családomról szeretnék írni neked, mert mióta a Hawaii-szigeteken élsz, nem tudtalak meglátogatni és te sem kerestél fel. Amikor szétszóródtunk, jöttek-mentek a lányok. Volt komoly, de többségében csak flört volt. Aztán egy rossznak induló szombati nap után dühömben lementem a műhelybe és szerelni kezdtem, amikor kopognak az ajtón és beállít egy gyönyörű alakú csaj. Az autója lerobbant, segítséget kért. Az autóval nem volt komoly baj, de mi már vasárnap újra találkoztunk: a haverokkal csónakáztunk, amikor megláttam egy másik hajóban. A parton megvárt. Beszélgetni kezdtünk. Unalmas, felszínes dumát vágott le arról, hogy felszolgálónak tanul. Nem gondoltam komolynak a dolgot, de meghívtam egy diszkóba. A randi egy elegáns vacsorával kezdődött. Egész jól összemelegedtünk. Egyre sűrűbben találkoztunk. Amikor már dolgozott, egymásnál is aludtunk. Ezek után elképzelhetetlennek tartottam nélküle az életem. Hamarosan elhatároztuk, hogy összeházasodunk.

A hétköznapiok egyhangúsága után megszületett az első gyerek: egy fiú. Tiszta apja a kisser. Ismersz engem, minden hülyeségre megtanítottam. A nevét szerintem le se kell írnom, úgyis tudod, mi lehet. A második jövevény kislánynak sikerült, az Ő neve Tímea. Szeretetlenben és megbecsülésben élünk, mindenki szeme előtt tartja a másik érdekét is. A fiam megnőtt, meg is nősült. A lányom férjhez ment és jöttek az unokák. Az idő olyan hamar elment, csak egy pillanatnak tűnt az élet. Ma már csak azért imádkozom, hogy a dédunokáim is egészségesek és szépek legyenek, mint a gyermekeim.

Esküszöm, egyszer meglátogatlak azon a csodálatos szigeten!

Régi barátod:

Bognár Mihály

BALESET „SZÖVŐDMÉNYEKKEL”

Itt ülök a hawaii-szigeti házamban az erkélyen egy függőágyban és Bognár Misi levelét olvasom. Ha magyarországi barátaimra gondolok, mindig elfog a honvágy: legszívesebben hazamennék. Ezt éppen most nem tehetem, mert most születik az ötödik gyermekünk. Úgy ismerkedtem meg a feleségemmel, hogy az egyik nap lementem a tengerre egyet fürdeni. Beúsztam jó messze a parttól, ahol egy hullámlovas elütött. A figura segítséget hívott és bevitték a part menti kis kórházba. Amikor eszméletre tértem, egy csinos ápolónő állt az ágyam mellett. Szóba elegyedtünk. Felépülésem után is találkoztunk. Azt hittem, hogy csak egy futó kaland lesz, de kezdett komollyá válni az ügy. Egyre többet találkoztunk, eljártunk ide-oda. Aztán összeházasodtunk, és most itt élünk a házamban. Úgy érzem, kiegyensúlyozott család vagyunk. Sorra születtek a gyerekeink. Fiú és lány felváltva, így most is fiút várok.

A jövő nyáron Magyarországra utazunk. Azt hiszem, boldog vagyok, és szeretném, ha a gyerekeim is ilyen boldogok lennének majd.

Kassai Gábor

A PÉNZ NEM BOLDOGÍT

Magányosan, itt Erdélyben; a saját földemen élem nyugodt öregségem. Az életemet eltoltam. Soha nem voltam boldog és nem is leszek az, mert a gyermekeim, a feleségem, akiknek érdekében annyit dolgoztam, hogy gondtalanul élhessenek, elhagytak. Az én hibám volt, mert a rengeteg munka mellett nem jutott rájuk időm. Önző is voltam, mert amikor megnősültem, már tudtam, hogy a megélhetés nem lesz számomra gond, hiszen az ezredforduló táján már az ország két pontján voltak fegyverkereskedéseim. Ezután, már csak azért dolgoztam, hogy tudjak venni egy repülőt. Keveset voltam otthon. Amikor megszületett Krisztián, az első fiúnk, nagyon boldog voltam, de az életformámon nem változtattam. A gyerek sokkal jobban ragaszkodott az anyjához. Gergő születése után viszont minden szabadidőmet a családnak szenteltem. Vagyis esténként – nagyritkán – találkoztam a fiammal. És a feleségemmel. Vivient, a harmadikat jobban szerettem, mint a bátyjait, és ahogy nőttek, ez egyre nyilvánvalóbbá vált. Persze ez még nem jelentette a család kettészakadását, csak azt, hogy a fiúk minden gondjukkal az anyjukhoz mentek, Vivien pedig mindig hozzám fordult segítségért. A feleségem jó anya volt: nem tartottunk dadát, házvezetőnőt. Azt akartuk, tudják mi az az anyai szeretet. Viszont nem is volt olyan rossz sorsa, mint a többi háziasszonynak. Mindent megkapott, amit csak akart. Én a gyerekeknek – hogy ne legyenek elkényeztetve – nem vettem meg mindent, de az anyjuk teljesítette minden kívánságukat. Szemtelenek,

rosszak voltak. Még Vivien is. Sokat veszekedtünk emiatt a feleségemmel. Egyre nehezebben viseltük el egymást. Mindegyikünknek volt szeretője és tudtuk, hogy elválunk, amint felnőnek a gyerekek. Ami egybetartotta a családot, az a vasárnapi templombajjárás volt. Istenszeretetre igyekeztem nevelni a gyerekeimet, de ezt igazán csak a lányommal értem el. Minden nyáron elutaztunk valahová. Voltunk Jeruzsálemben is, bejártuk a szent helyeket.

Amikor szétesett a család, mindegyiknek adtam egy üzletet, hogy fenn tudják magukat tartani. Ezután egyedül maradtam. Eladtam mindenem. A pénzből megint kapott mindenki; ha már én nem voltam boldog, legalább legyenek ők azok. Ma már tudom, hogy a pénz tényleg nem boldogít. Az elmulasztott családi szeretetet, nem pótolhatja. Különösen, ha egy olyan üzletből származik, amit az erőszak éltet. A nagypofájú nagyobbik fiam mindig így válaszolt vissza: „Te beszélsz szeretetről, aki abból él, hogy fegyvert ad az ölni akaróknak?”

A legnagyobb baj az volt, hogy az én hibámat a gyerekeimmel akartam helyrehozni, de nem akartam azt, hogy olyanok legyenek, mint én. Azt szerettem volna, ha olyanok lesznek, mint a többi gyerek, de ez – úgy látszik – a normális családi élet nélkül nem megy. Ha megvehettem volna a repülőt se lettem volna olyan boldog, mintha normális lett volna a családi életem. De ez csak feltételes mód. Az is marad, mert a múltat az ember nem tudja megváltoztatni.

Horváth Vilmos

A teremtés koronái. Tizennyolc évesek. Az előítélet alapján fellengzősnek, nyeglének kellett volna lenniük. Nekik azonban volt felelős véleményük. A hasonló korú lányok jövőképében – úgy hírlík – nagyobb szerepet kap az intím szféra, mint a fiúkéban. Ha tehetném, őket is megkérdezném.

pa-ul

Részletek Gyökössy Endre: MAGUNKRÓL MAGUNKNAK című könyvéből FÉLELEM

Amikor a félelemről szólunk, az emberről is beszélünk. Az állat is fél, de az ember tudja, hogy fél. Születésünk pillanatától halálunkig kísér és kísért az élet ellensége, a félelem. Borzongató szellemességgel állapítja meg Eric Kästner:

Lesz-e még jobb,
vagy egyre rosszabb?

Kérdem,
Ám kérdezz!

A véleményem:

az élet – életveszélyes.

Már a születésünk folyamata szűk-ség, a szó biológiai és pszichikai értelmében is, hiszen szorongások, félelmek szorítanak-taszítanak bennünket a világra, a halálos életre, ahogy megrendítően ír erről Weöres Sándor:

Gyermekgyilkos mindannyi szülő,

nem-lévőt létbe rántott,

és meghal, aki e világra kijő –

Te rended ez így: legyen áldott.

Csoda-e ha első hangunk a sírás? Majd egy időszükében leélt élet végén, az öregség, az „élet-
elvonókúra” idején egyre inkább beszűkülünk. A tudatunk, érdeklődési körünk, életterünk,
életünk legtöbbször egy kórházi ágyra szűkül s lassan már az sem érdekel bennünket, kik
állnak körülöttünk. Akinek hite van, lecsukott szemmel is csak egy irányba néz már, új
dimenziókba készülően.

Majd amikor ismét kinyílik csukott szemünk (másnak kell lezárnia), egy újabb szoros kapun
és „szűk” úton indulunk tovább.

E két szűk-ség között pereg le életünk. A német Angst=félelem, az eng=szűk, szoros szóból
ered, erre utal a magyar szorongás szó is, a félelem rokonértelmű kifejezése. Nevezzük akár
félelemnek, akár szorongásnak, Janus-arca van. Vagyis olyan, mint a szűk városkapukat őrző,
s éppen ezért egyszerre előre és hátra is tekintő két arcú római istené, Janusé. A félelem egyik
arca az a helyzet, amikor a pszichénk felől ránk törő, oktalan és megfogalmazhatatlan,
számunkra mégis valóságos fenyegetettségben élünk, a másik, amikor a fenyegető valóságtól
rettegünk. Ez akár pánikig is fokozódhat, s talán vad futásban keresünk menedéket valami
vagy valaki elől. Az előbbi belülről, az utóbbi kívülről tör ránk, de „mindenképpen korunk
legtöbb betegségének gyökere”. (V. E. Frankl)

Életünk első felét inkább az életfélelem szorongatja. Csecsemőkorunkban minden arctól
félünk, amely nem az édes anyánké. Majd akkor, ha nem látjuk, félünk, nem jön vissza, pedig
csak átment a másik szobába. Majd amiatt riadozunk, hogy nem siet elénk az óvodába, és
félünk, hogy onnan egyedül kell hazajönnünk, pedig az utcán kutyákkal találkozhatunk.

Este a sötétől félünk, a váratlan, ismeretlen zajoktól, zörejektől. Később attól, hogy rossz
jegyet kapunk az iskolában.

Néhány év múlva amiatt szorongunk, hogy rátalálunk-e önmagunkra, majd az aggaszt, hogy
maradhatunk-e annak, akire önmagunkban rátaláltunk? Azután félünk: azzá lehetünk-e, akivé
lenni szeretnénk, s azé-e, akit szeretünk? Közben nem válunk-e a mindentudó csodagépek
modem mitikus világának kis csavarává, amely bármikor feleslegessé válhat, lecsavarható,
védtelen és nincs biztonságban.

Az élet iskolája

AMIKOR A TANÍTVÁNY TANÍT...

– De értse meg tanár úr, hogy semmit sem tudok kezdeni a szüleimmel! Próbáltam mindent!
Szót fogadtam, a tanácsait véghez vittem, áthangoltam a magatartásom, igyekeztem kovász
lenni, igyekeztem kapocs lenni, lobogó gyertyaszál, melegség a családi fészekben.. Semmi!
Minden hiába! Ha a tanár úr azt hiszi –, még ezek után is –, hogy bármit is meg lehet velük
értetni, akkor téved. Akkor nem tudok mást mondani – már megbocsásson – de olyan naiv,
mint egy kis elsőáldozó.

Próbálja megérteni, hogy a mi otthoni világunkban nincs helye semmiféle értelemnek!
Tomboló hülyeségorkán pusztít minden sarokban. A kifelé sugárzott – tárgyakkal hivalkodó –
polgári jólét becsapó díszletei közt tragédia zajlik nap mint nap. A tanár úr vízióiban persze
élhet a kép, hogy esténként szépen összeül, a család, és értelmes emberek módjára
megbeszélik az élet kisebb és nagyobb problémáit. Még egy kis meleg kandallót képzeljen
hozzá, meg vidám kacagásokkal szabdalt halk duruzsolást, esetleg némi ablakon bekandikáló

kíváncsi holdfényt.

Ne abból induljon ki, hogy amikor beszél a szüleimmal, azok olyan előzékenyek, kedvesek, udvariaskodók! Értse már meg, hogy ez csak álarc. Felkapják – ledobják! Szerepet játszanak reggeltől estig. Miért nem akarja elhinni, hogy nálunk, otthon alig van, nincs is emberi szó? Emberi szó csak a hozzánk vetődő idegeneknek, a falu főembereinek és a váratlanul betoppanó rokonoknak jár. De azoknak is csak addig, amíg házon belül vannak. Ahogy távolodnak, már repülnek is utánuk az átkok, szitkok, mocskolódások. Még száz méterig sem juthatnák el a háztól, de már mindennek elmondhatnak. Egyszerűen „széptetykálják” őket, ízekre szedik múltjukat, jelenüket, jövőjüket. Olyan embert még nem is hordott hátán a Föld, akire ők ne tudnának ráfogni valami rosszat.

Szemtől-szembe kedvesek, odahordják a vendégek elé a fél frizsidert, ügyelnek a társalgás gördülékenységére, miközben én már látom, hogy mi lesz, ha elmennek.

Ne haragudjon, tanár úr, de Önnel is ugyanígy vannak. Lázás igyekezettel körülrajongják, ha betoppan közénk, az már szinte hajbókolás, amit művelnek, de alighogy kiteszi a lábát, már megy is a szövegelés. És hogy nem a legjobb oldalával hozakodnak elő, abban egészen biztos lehet. Nos így édegelünk mi. Higgye el, nem tudok velük semmi komolyat megbeszélni, higgye el, hogy nem lehet velük szót érteni! Nálunk, otthon minden csak látszat. Mi olaszok vagyunk. Anyám, ha belejön, úgy ordít, mint a sakál; a plébániáig hallani. És nem igazán Kosztolányi nyelvén szórja a szennyözönt, hanem a legízesebb építőipari stílusban. Ha magának azt kéne hallgatni, kiszaladna a világból. Apámat pedig nem érdekli, csak a pénz. Ő az embereket is annak alapján ítéli meg, hogy mennyi a pénzük. Tud ő persze kedves is lenni, bőkezű és adakozó; néha eljátssza a melegszívű jó apát, de a következő pillanatokban – sokszor átmenetek nélkül – már ő is ordít, mondja a magáét. Hiába próbálok ellene szólni, őt nem lehet meggyőzni; el sem jut hozzá az ellenvélemény. Tiszta diliház az egész. Ordító, hadonászó, rohangáló emberek sajátságos kis harmóniája.

Most gondolja meg, hogy lehet és hogy lehetett így otthon tanulni.(?) Vagy menekülni kellett állandóan, vagy meghúzódni, mint egy patkánynak. Otthon az ilyen? Család az ilyen? Ugyan! Felhergelt emberek gyülekezete, akik egymást túllícitálva, de lehetőség szerint egyszerre bömbölnek. Ordítják a nagy semmit. Lényeg a hangerő.

Őn csak hiszi, hogy néha – egy-egy nyugodtabb pillanatban – biztosan el lehetne velük beszélgetni értelmesen is. Nálunk nincsenek nyugodt pillanatok, illetve ha vannak, azok csak addig tartanak, amíg kibeszélhetnek másokat. Látná apámat, amint elégedetten összegzi, hogy úgy kell pénzt keresni, ahogy ő csinálja. A többi – kis porbafingó, szájalmas galacsinhuszár. Undorral és megvetéssel beszél mindazokról, akik nem ütik meg a legalább őáltala elért szinteket. Gyakran törnek rá ilyen rohamok. Ilyenkor érzi magát Valakinek, és ő nagyon szereti magát Valakinek érezni. Apám szemében egyetlen értékmérő van: a pénz! Mióta rászakadt a nagy kárpótlás (is), reggelenként kiszalad birtoknézőbe. Azt látni kéne mindenkinek! Mint egy földbirtokos mászkál föl s alá, s majd szétfeszíti a tudat, hogy neki mennyi földje van, mennyi tulajdona s ezáltal mennyi pénze. Az úrhatnamságtól majd kicsattan! Ha „rabszolgái” és „jobbágyai” is lehetnének kellő számban, biztos hogy ő lenne az elnyújtott orgazmusok magyarországi csúcstartója.

A tanár úr túlságosan jóhiszemű velük szemben. Idegesítően az! Ne képzeljen, ne feltételezzon, ne higgyen semmit! Ne higgye, hogy a közelükbe lehet férközni! Ne higgye,

hogy emberi hangon el lehet velük beszélgetni, hogy létezik bármiféle szülő-gyerek kapcsolat is. Értse meg, hogy nincs!

Nincs! Nincs!

Amit nekünk annyiszor tanított, hogy nemcsak a szülő neveli a gyereket, hanem a gyerek is hathat a szüleire, az nálunk teljességgel kivitelezhetetlen. Elvek, erények, szeretet, jóság...? Ezek szavak! Rohadtul fellengzős; magasba kilőtt iskolai petárdák, amik hullanak a semmibe. A tanár úr azt hiszi, hogy papol nekünk egy kicsit a jóságról, és könnyes lesz a szemünk, és életfordító nagy katarzissal érkezünk haza. Ne higgye! Az olyan családokban élő gyerekek számára, mint a mienk – minden tankönyvi intelem, de minden tanári, emberi intelem is csak maszlag, illedelmesen végighallgatható frázis, amivel nem kezdhünk úgyse semmit, hiszen mi nem a tankönyvekben élünk, mi nem irodalmilag megkomponált családi és élethelyzeteket élünk át. A mi sorsunk a valóság. Ahová születünk. Az ott élő emberek, szokások, kultúrák, lehetőségek. Ezért szarjuk le – már megbocsásson – a szépeltő igéket. Nekünk az iskola után haza kell mennünk ami igaz világunkba, ahol nem írói forgatókönyvek szerint alakulnak a cselekedetek, jellemeik, konfliktusok, hanem a nagybetűs élet szerint. És ne gondolja azt, hogy akiknek tizenégy évük zajlik skizofrén körülmények között, azok vevők lehetnek irodalmi szépeltésekre. Lepereg róluk, mint ahogy rólam is számtalanszor lepergett és lepereg. Oda se tudunk figyelni, mi olyan helyekről érkezünk naponta, és olyan helyekre távozzunk vissza, ahol nem szokás finom érzelmi rezdülésekre ráhangolódni.

Ezért játszunk mi is annyian szerepet az iskolában, eljátsszuk, hogy esetleg érdekel egy téma, holott igazából egyetlen dolog érdekel: a jegy. És a szüleinket is csak ez érdekli. Semmi más! Se iskola, se tanár, se a munka! Nekik egy tanár nulla! Kiteheti a lelkét, beleszakadhat a munkába, lehet a nevelés mesterfokú világbajnoka; őket akkor sem fogja érdekelni. Nem hajlandók, nem is képesek egy iskolából mást is érzékelni, csak a jegyeket. A jegyekért ölni képesek. Mit gondol, ha rossz jegyet viszek háza, engem szidnak? Kizárt dolog! Csakis, a tanárt, a szemét tanárt, a rohadt tanárt, aki meg akarja buktatni az ő kis bubukájukat. Hát mondja meg! Nem nevetséges? Noha nagyon jól tudják (tudják?), hogy semmilyen lehetőségét, érzelmi feltételét nem teremtették meg soha a tanuláshoz, mégis az iskolát szidják, a tanárokat. Természetesen a hátuk mögött, mindig is, és csak kizárólagosan a hátuk mögött.

Gerinccesség...? Nevetséges! Mi az? Értse meg, hogy sem elveknek, sem érzéseknek, sem tisztességnek otthon nincs helyük! Érdeknek! – annak igen, és csak annak! Nálunk mindent az érdekek diktálnak. Aszerint kell jóba lenni, vagy utálni valakit, mosolyogni vagy pléhpopfát vágni, hogy abból nekünk mi a hasznunk.

Néha olyan hangon szólnak a tanár úrról, hogy szinte jólesik hallani őket; dicsérik agyba-főbe, idegéneknek is felmagasztalják az égig, máskor meg homlokegyenest ellenkezőleg, olyan szitkokkal becézik, hogy hadd ne idézzem. Ők ilyenek, és nem hajlandók magukba nézni. Az öcsém csak tizenhárom éves, de már tiszta idegbeteg. Ide a rozsdás bököt, ha nem lesz öngyilkos húszéves koráig. Apámat már elküldi gyufaért. Úgy beszél vele, hogy rossz hallgatni. Az apám csak néz. Az öcsém magatartásában visszakapja hiánytalanul a gyerekkor minden megszépített percét. A szüleim persze egymást vádolják: „látod ez lett a nagy nevelésedből!”. Ezt elmondják naponta hatvanszor, s közben valami iszonyú nagy tragédia készül. Képtelenek meglátni! Felfogni! Érzékelni! Szánalmas és nevetséges, kiüttalan létforma!

Hogy nem lettem kiégett, elmeháborodott vagy bicskás hídlakó... Magam sem értem. És pont ebben van szerepe a tanár úrnak. Hogy tudott teremteni az iskolán belül és kívül egy olyan világot, ami engem is lekötött évekre. A közös ügyek! Akciók! A sok alkotói láz el tudta velem felejtetni az otthoni ízeket. Ma már ezekért a lázakért élek.

Kellenek a lázak, mert a barlangban, otthon hideg van. Mégis jönnek vendégek újra és újra. Anyám pillanatok alatt feltálat nekik egy fél disznót, de alighogy kiteszik a lábukat már nyelvel is, hogy mennyit zabáltak: „Felzabálták az egész házat! Direkt hozzánk járnak zabálni! Hogy okádnák ki az egészet!” Ők mindig és mindenkivel így voltak, így lesznek.

Kérdezem sokadszorra, még mindig úgy gondolja a tanár úr, hogy próbáljak meg velük komolyabb érzelmi kapcsolatba lépni, keressek helyzeteket melegebb hangú beszélgetésekhez, próbáljam meg őket áthangolni, vagy a látásmódjukat kiterjeszteni?

Nem lehet! Nem és nem és nem! Próbáltam. Nem megy! Esetleg öt percre, aztán az egész kezdődik előről. Majd, ha egyszer el tudok menni otthonról, akkor talán lesz lehetőségem, hogy bepótolhassam a hiányaimat; hogy másképp alakíthassam a saját lehetőségeimet, hogy levakarhassam magamról a felszedett jellembeli hibákat, hogy elhomályosulhassanak a tizenhat évig belém plántált életminták. Esetleg, talán akkor lehetek majd ember a saját fogalmaim szerinti mértékben.

Tudom, hogy tanár úr jót akar, de ahhoz, hogy úgy lehessen ember, ahogy az irodalomkönyvekben áll, ahhoz az szükségeltetik, hogy legyen egy külön bejáratú saját világom, hogy eldugult érzékszerveim, eltompult érzelmeim, megfeneklett agyam újra működni kezdhessenek, és röpiítsenek a sohasemvolt, de nagyon vágyott tisztaságok felé. Mi milliomosok vagyunk. Pénzünkbenl versengve vettük mi is a polgári jólét minden kirakatvackát, szeretetre már nem futotta, egyszerűbb érzésekre sem nagyon. Tizenhat éves vagyok, és majd újra kell kezdenem élnem... Sikerülhet még???

KIRÁNDULUNK

Kirándul a tantestület. A reggeli nap gyöngén melegít, a tetőablakon hűvös-langyos levegő nyomul be. A kirándulás félig-meddig kötelező, hiszen munkanapon, munkaidőben van. Így is távol vannak jónéhányan. De azért a hangulat remek. Itt ultiparti zajlik, amott újságot olvasnak ketten is. A nagy többség beszélget. Mintha mindenki kerülné a komoly témákat. Könnyű csevegés zajlik inkább, csipetnyi nosztalgiával és diszkrét derűvel, miközben körbejár a pálinkásüveg. Emlékeztek, tizennyolc éve volt-e, vagy tizenkilenc, Szarvason, Jézusom, mennyi bort megittunk, és micsoda hatalmasat nótáztunk hozzá, akkor még másképp volt, úgy értem, a hangulat, a közösség, a munkahelyi légkör... Diákokkal kirándulni persze egészen más. Ott a tanár vállán. 8 felelősség, vajon rendben lesz-e minden a szállással, ott lesz-e időben az idegenvezető, nem csavarog-e el valamelyik csirkefogó, és nem lesz-e valami cigaretta-, szesz- vagy szex-botrány... Viszont mindenki ott van, a halott is feltámad, mindenki jókedvű, tele várakozással, és senki sem „viselkedik”, (még beszélgetnek és nem társalognak) illetve, a szerepek, pózok és gesztusok annyira gyerekesek-kamaszosak, hogy az már-már őszinteségnek hat. És persze, diákokkal inni sem nagyon szabad. – Van ebben nem kevés álszemérem is: miért ne ihatna meg egy tanár egy üveg sört – nem lesz ettől kevesebb a diákok szemében, csak emberibb. Szól azért pedagógiai megfontolás is a szesz ellen, egy olyan alkoholista országban, mint a miénk – a tanár mégiscsak példakép...

Nem is akart inni Gábor egész nap. Annál is inkább, mert csak hárman voltak férfiak, abból is az egyik Brehlik, egy rózsaszínképű, maszüetett bárány-ártatlanságú szeplős srác, az egyetlen fiú az osztályban, a másik meg a sofőr, nem ihat nyilván egyikük sem. Szabadprogramkor együtt ment be Gábor a sofőrrel az ábécébe megvenni a vacsorát. Vegyünk egy-egy üveg sört is – indítványozta Gábor – izzadunk egész nap a harminc fokban, megisszuk este, amikor már nincs dolgom a gyerekekkel. Meg vegyünk két deci pálinkát – teszi hozzá a sofőr, Gáborral egykorú fiatalember – jó lesz zsibbasztónak elalvás előtt, vezetek ma tizenkét órát...

Ne vegyünk töménytet, az kiabál, tanár vagyok, gyerekek előtt... Maradtak hát a sörnél. Hogy aztán este, hullafáradtan egy élményben gazdag, de nagyon hosszú nap után meg is bánják ezt a döntést. Hárman kerültek egy szobába. Brehlik, aki amúgy is örökké zavarban volt, egyetlen fiú harmincöt lány mellett, állandó ugratások céltáblája, folyton készen az elpirulásra, most még inkább cikisnek érezte a helyzetet két felnőtt mellett. Nagy kár, hogy nem vettünk mégis pálinkát, mondja Gábor. Bizony – toldja meg a sofőr, hogy aztán Brehlik megszólalhasson: körte jó lesz?

Néha már a kirándulás megszervezése sem egyszerű. Van olyan iskola, ahol minden osztály, minden évben ugyanazon időpontban háromnapos kirándulásra megy, másutt az iskolavezetés nevelési koncepciójának központi eleme, hogy a kirándulások szervezését korlátozza, akadályozza. Az egyik esetben szállást, buszt foglalni nehéz, a másikban egyáltalán elindulni. Elvértve pedig az sem világos, hová indulunk. Ez történt Andrással, aki a szomszéd iskola igazgatójának személyes felkérésére, az utolsó pillanatban ugrott be: sorozatos betegségek miatt egyszerűen nem volt, aki elmenjen. Miskolcra mentek, egynapos – mondta az igazgató. Nem túl sok: Kecskemét – Miskolc, egy nap alatt? – tűnődött András. De jó hogy el tetszik velünk jönni, már azt hittük, elmarad a kirándulás, a fél tanári beteg – mondták a gyerekek. Még sosem voltam Egerben – tette hozzá egy kislány. Egerben? Nem Miskolcra mentek? – kérdezett közbe András. Egerbe, mondják szinte kórusban a gyerekek. Aztán másnap: autóbusz az épület előtt, gyerekek zshivaja. Az igazgatónak említette Gábor Egert: nem-nem, Miskolc, válaszolta az. Ki is kísérte a buszhoz a vendégkollégát és az osztályt, hogy pár szót intézzon a gyerekekhez viselkedésről, házirendről, ami az osztálykiránduláson is érvényes, meg az iskola hírnevéről. Eger, ugyebár, – kérdezte a sofőr, belelapozva a menetlevélbe. Miskolc – mondta az igazgató. Nincs valakinél radír? – kérdezte a sofőr. Jó utazást! – mondta az igazgató. A busz elindult, az igazgató integet, András belelapoz a Népszabadságba. Öt óra oda, öt vissza, szűk négy óra Miskolcon. Nagy úr a büszkeség...

Jobb is vonattal menni. Sínen van. Az egyik fülkében a tanár nő beszélget féltucat kislánnyal, a folyosón a tanár úr, merthogy néhány spicces ifjú kötözködik a lányokkal. Na semmi botrány, semmi veszekedés, de mégis, a tanár pusztja jelenléte elég lehet, hogy elkerüljünk kellemetlenségeket. Mindjárt Szeged, készüljetek, mondja István, a fiatal tanár. Tanár úr, tessék már szólni Emesének; hogy nyissa ki az ajtót, bezárkózott belülről a fülkébe! Miért zárkózott be egyedül egy fülkébe? – kérdez vissza a tanár. Nincs egyedül – mondják vihogva a lányok, elsősök valamennyien, tizenöt évesek, ideértve Emesét is – vele van két fiú is, ezekből... Az „ezek” azokat a spicces figurákat jelenti, akik úgy beszéltek a lányokkal és a lányokról, mint kapcarongyról, akik miatt István a folyosón töltötte az utazást...

Ráadásul Emese még hazudott is a szüleinek, amikor hazavitte a „botrányos viselkedésért” kapott osztályfőnöki intőt: azt mondta otthon, hogy dohányzás miatt kapta a beírást. István immár harmadszor érezte magát kínosan ebben az ügyben. Először, amikor látta a fülkéből kivonuló két fiatalembert, kaján, győztes vigyorral, meg a fülig pirult, szégyenkező, mégis

majdnem büszke Emesét, s a lányokat az osztályból, a szörnyülködőket, a kárörvendőket és ellendrukkereket, s a valóban zavarban lévő gyereklányokat. Másodszor, amikor a dolgokat rendbe kellett tenni osztályfőnöki órán. István igazán nem volt prúd: irtózott azoktól a kollégáktól, akik kirándulásokon meg építőtáborban a folyosókon cirkáltak meg a szobákba nyitogattak, s a gyerekek mégis, csakazértis kijátszották őket, akik az „igazi” tartós és „komoly” szerelmespárok csókjait is büntetendőnek és betilthatónak vélték – és olykor cinkosságot is vállalt ezekkel a szerelmespárokkal, mint amikor „nem vett észre” semmit Tomi és Ildi eltűnéséből közös programon, vagy eszébe sem jutott elárulni azt a kis párt, akikre rányitott véletlenül az építőtábori szobában. De ez most egészen más volt... És harmadszor is kegyetlenül zavarbajött, látva a kezét tördelő anyuka kínlódását a fogadóórán, mikor el kellett mondania neki az igazat.

És az a kirándulás három évvel később, amikor Emese barátnői, immár túl a gimnáziumon és a tanárdiák viszonyon, érdektelenül tehát bármilyen hazugság iránt, egy őszinte pillanatban elmondták: akár hiszi a tanár úr, akár nem, Emese az egyik „legrendesebb” lány az osztályban, az utolsó szüzek egyike. Csak akkor, egyszer megbolondult... A pontosság kiránduláson is fontos erény. Tudta ezt Lajos, Jóska és Péter is: három fiatal férfitanár. Mégis elkéstek a találkozóóról, mert ezer ördög esküdött össze ellenük: ehetetlenül forró volt az étel, az istennek sem akart előkerülni a fizetőpincér, s még el is keveredtek az ismeretlen kisváros utcáin. A kollégák óráikra pislogtak: fél öt, letelt a munkaidő, mikor érünk már haza? Kirándult a tantestület. Néhányan sok-sok sört megittak, nem annyit, hogy berúgjanak, csak épp annyit, hogy kedvük legyen nagyokat nótázni. Mit gajdásznak ezek, jegyezte meg valaki, régebben nem volt szokás ennyit inni, kontrázott rá más. Hosszú hallgatások és haragvó pillantások között halk, komoly beszélgetések. Az ifjabb kollégák konformista elemei most beilleszkedtek éppen: visszafogottan társalogtak. Csak az a féltucat nótázott hátul. Egy idősebb kolléga, aki talán tizennyolc éve érezte jól magát utoljára kiránduláson, megkérte a sofőrt, kapcsolja be a rádiót.

A délutáni nap bambán pislogott. A tetőablakon hűvös-langyos levegő nyomult be.

Ujlaky István

A hétköznapiokról... egymás között Kétpólusú iskola

Pedagógusok

Furcsa jószág a pedagógus. Ha munkáját kellő ismeretek híján, felületesen mérnénk meg egy képzeletbeli patikamérlegen, azt kellene mondanunk, nem is dolgozik túlságosan sokat. A napi négy-öt óra mellé némi kis adminisztráció, és kész. Az éjszakába nyúló vagy vasárnap délutáni dolgozatjavítás, órákra készülés aligha egyensúlyozza ki a hosszú nyári szünet, a többnyire szabadon beosztható délutánok, a lyukas órák által nyújtott előnyöket. Amiért mégis pontatlan lenne ez a mérés, az az iskolának, tanításnak egy örögi tulajdonsága: hogy rátelepszik a tanár egész személyiségére, birtokba veszi az agyát, az idegeit, kisajátítja minden percét. A tanár akkor is „dolgozik” amikor eszébe jut a buszon, átengedje-e végül is azt a csirkefogó Kovács Pétert matekból, amikor férjét, feleségét bosszantja fel a hazaszállított munkahelyi konfliktusokkal, amikor türelmetlen saját gyerekével, mert teljesen kimerítette a mások gyerekei iránt tanúsított türelem.

Akkor is, dolgozik, amikor baráti, körben is képtelen szabadulni az iskolától: ez a beszélgetések örök témája, a kályha, ahová, mint rossz táncos, újra és újra visszatér.

Furcsa jószág a pedagógus – mondja Ildikó, borospohár mellett, ötéves egyetemi találkozón. Körülötte tucatnyi volt évfolyamtárs, az ország tíz iskolájából, tíz városából. Emlékeztek arra a menzasztrájkra a pesti műegyetemen? Kétezeröttszáz diák tudott együtt fellépni. Vagy a mecseki szénbányászsztrájk. Több településről tizenkétezer bányász sztrájkba lép egyszerre. Könnyebb tizenkétezer bányászt megszervezni, mint negyven pedagógust. Széthúzóak vagyunk. Befolyásolhatók, megoszthatók. És bután, naivan erkölcsösek. Mi nem sztrájkolunk, mert, ugyebár, a gyerek... Nálunk igazán, de igazán nem jutott eszébe senkinek, hogy sztrájkoljon – csatlakozik a beszélgetéshez András, a kecskeméti elitgimnázium tanára – amikor a direktor bölcsen kijelentette egy nyitóértekezleten, hogy mi nem sztrájkolunk, mi tanítunk. Csoda, hogy nem szólt rögtön ellene a helyettes. Mert képzeljétek, nálunk a főnök meg a helyettes: két párt, két világ, két pólus...

Kétpólusú vezetés

Ez lényegében mindenütt így van, mondja Gábor, a békéscsabai általános iskola tanára. Jó, jó, de mégis, folytatja András, hogy ne legyen egy értekezlet, ahol nem fejtenek ki homlokegyenest ellenkező álláspontot... Persze okosan, sosem szólnak hozzá közvetlenül egymás után, sosem vitatkoznak egymásra hivatkozva, közvetlenül egymással, csak éppen mindig mást mondanak. Miközben mindketten hangsúlyozzák a tantestületi egység fontosságát. Képzeljétek el, hogyan igazodik el ebben egy pályakezdő...

Nálunk az igazgató mindig mikrofonba beszél – szól közbe Gábor – nemcsak. ünnepeken, vagy iskolagyűlésen, hanem a tanáriban is, ötven ember előtt. Ha dühös, üvöltözik a mikrofonba, kihallatszik az utcára, röhög egész Békéscsaba. A helyettes meg olyan, hogy amikor a tavasszal továbbképzésre akartam menni, azt mondta, elmehetek, ha fizetem a költségeimet, meg kifizetem a helyettesítési díjat azoknak, akik helyettesítenek. Jó kis pár, nemde?

A direktor kifelé egy kemény sztálinista volt, persze az elmúlt rendszerben – veszi vissza a szót András –, de befelé hajlandó reformokra, változásra, sok jó dologra is. A helyettes meg épp fordítva: kifelé nagy demokrata, meg liberális, az emberi jogok híve, az iskolában viszont csendes zsarnok. Na nem Sztálin- vagy Hitler-féle, hanem amolyan szerény, kis magyar, kiskádár.

Képzeljétek, behivat egyszer a direktor. Kérdi, milyen viszonyban vagyok Zsófi nénivel. Majd el felejttem, Zsófi néni a helyettes felesége. Na ez is egy külön műfaj: a helyettes-feleség. Ha akarja, több hatalma van, mint Losonczi Pálnak vagy Göncz Árpádnak. Néha egészen úgy tűnik, hogy az iskolát a helyettes-feleségek kormányozzák. De hogy szavamat ne tévesszem, mondom a direktornak, hogy kollegiális. Mármint a viszonyom Zsófi nénivel. Kérdi erre, ez mit jelent. Mondom, nem tartozunk egy generációba, sem egy baráti körbe, közös tantárgyunk sincs. Évente kétszer-háromszor szoktunk beszélgetni, kizárólag pedagógiai kérdésekről. Ezeket a beszélgetéseket eddig mindig én kezdeményeztem. Sohasem veszekedtünk, még vita sem volt köztünk, talán véleménykülönbség sem. Egyszer javasolta, hogy egy gyereknek lefelé kerekítsek év végén. Nem voltam száz százalékig meggyőzve, de engedtem, végül is tapasztaltabb, mint én, a gyereket is jobban ismeri, mert ő az osztályfőnöke, meg hát udvariasság is van a világon. Szóval semmi különös. Ennyi. Miért kérded? Szívja a fogát a direktor, mondja, ne mondja, aztán kiböki: Zsófi néni beleírta az osztályfőnöki jelentésébe,

hogy minden kollegával együtt tud működni, kivéve téged.
Azaz, engem, értitek. Jó, nem?

Kétpólusú testület

Sokáig kézenfekvő volt – folytatja András – hogy a kollegák egy része a direktor mögé állt, a másik része meg a helyettesnek vetette a hátát. Még némi generációs színezete is volt a dolognak. Ami persze rém primitív dolog...

Aligha van olyan iskola az országban, ahol ne lennének generációs ellentétek – szakítja félbe Andrást Ildikó. – Nem primitív ez, hanem természetes. Más generáció – más műveltség, más módszertani kultúra, más élettapasztalat. A legöregebbek a Horthy-korszakban éltek ifjúságukat, ott a fényes szelek nemzedéke, sokan közülük megroppantott gerinccel, meg az elfideszesedett új nemzedék. Versenyfutás az idővel: melyik folyamat gyorsabb, az amelyikben a fiatalabb generációk a maguk képére formálják az iskolát, vagy az, amelyikben szinte észrevétlen beilleszkednek az idősebbek közé, asszimilálódnak hozzájuk. Ettől függ, hogy körforgás az egész, vagy van benne érdemi fejlődés is. András veszi vissza a szót: – Jaj annak az iskolának, amelyikben a generációs ellentét az uralkodó. Az egyik fiatal tele tüzzel, lelkesedéssel, tarsolyában az egyetemről hozott legfrissebb tudás, életkora miatt könnyen szót ért a gyerekekkel. A másik fiatal már óvodában opportunistá volt, fiatalsága nem több, mint tapasztalatlanság, ügyetlenség és gátlásosság, beilleszkedése nem más, mint merő konformizmus. Az egyik idős kollega igazi profi, mögötte hatalmas tapasztalat, csendes bölcsesség, letisztult tudás, óriási rutin. A másik nyugdíj előtt állóban nincs több, mint fáradtság és fásultság, kedvetlenség, és teljes megnemértés a gyerekek iránt; s ami elsöre életbölcsességnek látszik, valójában nem több, mint gyávaság és szürkesség. Tényleg generációsak az érdekek, értékek módszerek? Aligha...

Nálunk van, aki azt mondja, hatalmi harc folyik – szól, közbe az eddig hallgatag Gábor – hát lehet. Képzeljétek el ezt a hatalmi harcot: az egyik oldalon az igazgató, a helyettesek, régebben a párttitkár és a szakszervezeti bizalmi, meg majdnem minden munkaközösség-vezető. A másik oldalon meg öt Soros-ösztöndíjas. Beke Katának való alapfelállás. Amúgy, András, mintha Te is arról beszéltél volna, hogy nálatok is generációs ellentétek vannak. Nemde?

Csak voltak. Egy párt a direktor mellett, fiatalok, meg egy párt a helyettes mellett. Volt is egy párttitkár-választás egyszer, hét-hetes szavazataránnyal. A direktor volt a tizenötödik. Nem jött el a választásra. Ha akkor elvállal bennünket, vállunkra vesszük az iskolát, és elvisszük a mennyekbe. De nem vállalt el minket. Túlságosan kompromittáló szövetségeseink lettünk volna. Kialakult a testületben egy harmadik párt. Egy nem generációs képződmény. Amelyik nem direktorpárti és nem direktorelles. Véleménye van. Mondtam már, nálunk a főnök és helyettes: tűz és víz. Csak akkor szoktak összefogni néha, ha radikális-demokrata állásponttal találkoznak. Vagyis ellenünk. Túl nagy kihívás lettünk. És lassan végképp megszűntek a generációs ellentétek. Egy esztendőre három párt volt: direktorpárti fiatalok, helyettes-párti háziasszonyok, meg mi. Én marha, el is mondtam egyszer egy értekezleten, persze jelzők nélkül, értékelés és minősítés nélkül, pusztán leíró jelleggel, hogyan látom a testület struktúráját. Azt mondták rám, dogmatikus vagyok, az elemzésem fekete-fehér, (Hogyan lehetne három csoport fekete-fehér?) Aztán félév múlva az általam vázolt struktúra szerint alakult meg három szakszervezeti csoport. Később ismét helyreállt a kétpólusú rend, de már egészen más alapon. Tegnap még kibékíthetetlen ellenfelek, egykori „fiatalok” és „öregek” fogtak össze. Ezzel a generációs szerveződés végképp a múlté lett. Nem lettünk ettől sokkal

boldogabbak, de legalább okosan vagyunk boldogtalanok: testületünk tagolódása érettebb, jobban tükröz valós érdekviszonyokat, mint másutt.

Most már értem – szólta Ildikó – miért nem vállalta el senki nálunk, hogy iskolatörténetet írjon a gimnázium évkönyvébe. Az a régi típusú, együgyű iskolatörténet, amelyben tagozatokról, elnyert kupákról és vándorzászlókról, építőtáborokról van szó csupán, ma már senkit sem érdekel. Viszont egy olyan iskolatörténetet megírni, amelyben vezetői stílusokról, generációkról, emberi kapcsolatokról, tantestületi közéletéről is szó van, egyszerűen senki, sem mer.

Végkifejlet – dacból kompromisszum

Andrást, úgy tűnt, aznap már nem lehet lelőni. Kortyolt néhányat, aztán folytatta. Egy szép napon előállt a direktor azzal, mi lenne, ha csinálnánk egy hatosztályos gimnáziumot. Mi meg azonnal mellé álltunk. A helyettes, persze rögtön a nyolcosztályost javasolta. Akármibe lemerném fogadni, ha a főnök áll elő a nyolcosztályossal, akkor a helyettes javasolta volna a hatosztályost. Mindenesetre, talán csak egy pillanatra volt esély arra, hogy felbomlanak a testület szokásos frakciói. A többség a direktor mellé állt. Most másodsor, csinálhattunk volna egy jó iskolát. Aztán csak helyreállt a régi struktúra. Kényelmetlen szövetségesek voltunk. Túl a harmincon, még mindig szalonképtelenek arra, hogy a direktor ránk támaszkodjon. Átállt a túloldalra, a helyettes mellé. Feladta saját, eredeti álláspontját. A frakciók kimért pontossággal álltak össze ismét, és keményebb frakció-fegyellemmel szavaztak, mint a parlamentben. Egyharmad-kétharmad. Nyolcosztályos gimnázium lettünk. Dacból.

Furcsa jószág a pedagógus. Majdhogynem másról sem tud beszélni, mint iskoláról, tanításról. Azért lassan mégiscsak témát váltottunk. Kibeszéltük a politikát, ötvenhatot, Erdélyt is.

Ujlaki István

LÁZÁLOM VAGY LÁTLELET (?)

Nem hiszem, hogy miközben az én gyerekeim észrevétlenül lettek nagyok öcsém ivadékain szemmel látható volt a fejlődés. Inkább arról lehet szó, hogy őket évente egyszer láttam, mialatt deciméterekben is kimutatható változásokon mentek át, amíg a sajátjaim naponta teljesítették az észrevétlen ezredmillimétereket. Gyerekkoromban azt hittem, hogy Zamárdiban – ahol boldog alsós éveimet töltöttem – szálfatermetűek a nyolcadikosok. Amikor nyolc évre rá ismét oda kötött a szerencsém, rájöttem, hogy az akkori perspektívám volt csak alulnézeti. A tanév, kezdetekor, amikor a szekérrudat a tizenkét éve hűtlenül elhagyott pályám felé irányítottam vissza – tekintve a természettudományok erős korrózióállóságát (és erózióállóságát) –, úgy gondoltam, ott kezdem, ahol abbahagytam. Mégsem lepott meg nagyon a tapasztalt – és csaknem teljeskörű – érdektelenség, egykedvűség. Mondogatták ezt a bentmaradók már tíz éve, csak a szívem mélyén nem hittem el nekik.

Mi fordult meg a világban, hogy a tantárgyak kötelező jellegének utálatossága ennyire felülkerekedett az ismeretanyag érdekességén a tudásvágyon? Tizenkét éve elvélve voltak olyan diákok, akik rendszeresen nem készültek az órákra. ma egyes osztályokban a civilkurázi megfellebbezhetetlen jele a válasz nélkül hagyott tanári kérdés. Tizenkét éve olyan diákok is voltak, akiket a gyenge tanári hozzáállás sem tudott elfordítani a számára érdekesítő tananyagtól, ma meg csak egykedvűek vannak, esetleg néhány strébernek

nevezett külön köztük, akiket valamilyen létérdekbe vágó, de mégis külsődleges motívum mozgat.

– Miért lennének mások a tanulók – mondta kötetlen beszélgetés közepette az egyik élesesű maturandus –, ha a tanárok is ilyenek? Tessék már észrevenni, hogy ma a tanárok nem tanítanak, hanem minősítenek.

– Akik meg tanítanak – toldotta meg a másik –, azok jóhiszeműségével visszaélnak a jegyért-tanulás szorítóját természetes állapotként elfogadók – azaz mindenki.

Érvettem azzal, hogy az ember élete harmadát tölti a munkájával (jobb esetben), ha nem érzi az elhivatottságot, akkor saját létfenntartásának a rabszolgája; nem véletlenül nevezik a pedagóguspályát hivatásnak. Nem hiszem, hogy a tanárok többségét jellemezné ez a száraz stílus. Igazat adtak, de elnéző mosolyukon idealizmusom tükröződött.

– Te kísérletezel? – kérdezte kollégám az asztal másik sarkáról, keresztléve az eszközök tömegének munka rendjén. – Én azért nem tanítom szívesen a fizikát, mert sok időt vesz el a kísérlet az érettségire felkészítéstől. És ekkor hirtelen megvilágosodott előttem az egész circulus vitiosus: Kezdetben vala a nagy nyugati oktatási rendszereket is überelni kívánó, az élvonalbeliekre hitelesített tananyag és követelményrendszer. Minthogy iskoláinkba többnyire a középszer jár, ez az elvárás jórészt teljesíthetetlen (azaz azért mégis teljesíthető, hála a néhány eminensnek és a módosabb szülők házi korrepetálásokat kiegyenlítő bukszájának). A jó tanár, akit arról ismernek meg, hogy a szakmát annyira tudja, hogy nem is érteni amit beszél, meg rendelkezik akkora önbecsüléssel, hogy juszt is, megtanít mindent, ami szükséges. Sőt, többnyire rádupláz a könyvre (azt nem tudni, hogy a könyv az, ami nem ad eleget, vagy a régi vázlatok azok, amik eltérnek az új felfogástól). Namármost e kettőből adódik, hogy a réven csak az nyerhető meg, ami a vámon elveszett: az erőn felüli ismeretanyag-elsajátításhoz fenyegetettség, a fenyegetettséghez követelmények, a követelményekhez idő kell, az idő meg mástól nem vehető el – sajnos, maximált az órakeret –, mint a tanítástól. A fizikaórán nincs kísérlet mert minek, ha a gyerek ijedtében úgymint megtanulja a megtanulandókat. Hogy nem szereti meg, horribile dictu meg se érti? Kit zavar az egy ilyen nagyüzemhen?

Végül ott a gyerek, aki nem eminens ugyan, de nem is hülye: hamar rájön, hogy érdeklődése senkit nem „érdekel”, csak a jegyekben realizálódó elvárásoknak kell megfelelni. A tanulás számításra zsugorodik, a fizika érettségire nem a fizikát, hanem a képletek függvénytáblában elfoglalt helyét fogják megtanulni; az oldalszámokat! Az alapként szolgáló tudás tovább amortizálódik, a követelmények pedig – mivel titokban érezzük a növekvő lemaradásunkat – tovább nőnek. Vele együtt a kettő közötti szakadék is. Talán látjuk, talán nem, de – mintegy ennek kompenzálásául – folyamatosan büszkék vagyunk arra, hogy egy másodíkos gimnazista az Egyesült Államokban vígan leérettségizhetne. Csakhogy ők azzal a kevés tanulnivalóval egy Amerikát építettek, még mi a sokkal...

Hát ezért vártam én az oktatási törvényt. Reméltem, hogy mások is látják az említett feszültséget, és azt, hogy a kiút nem a „tanulj fiam!”-ban van. Csalódtam: nem (így) látják. Most már csak az a reményem, hogy én látom rosszul a középiskolák helyzetét.

Pa-ul

Utóirat: Mielőtt bárki vádként vetné fel a mondanivalómmal szemben, sietek kijelenteni: tudom, hogy a pedagógusoknak nem mindegyikére jellemző a fent leírt mentalitás, és tudom, hogy az érvényben lévő tanterv már nem kötelező. De azok (remélem az érdekelt társadalom többsége), akiknek nem felel meg a követelmények és azok elérhetőségének a szinkronja, addig is megpróbáljuk a megszerettetés (tanítás) és a követelmények teljesítésének egyeztetését – a lehetetlent. Az ok egyszerű. Egyikünk se szeretné, ha a jövőt meghatározó exámeneken – először az érettségien – diákjaink azért indulnának lépéshátránnyal, mert nem használtunk minden időt a sulykolásra.

A József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratóriumának pályázati kiírása

A József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratóriuma az Alapítvány törzstőkéjének, hozadékából az 1992-es esztendőben 50 millió forint összegű támogatást tud biztosítani.

E támogatás célja azon kiemelkedő képességű fiatal magyar állampolgárok, illetve a határainkon túl élő magyar nemzetiségű fiatalok megsegítése, akik tanulmányaik végzéséhez, szakmai pályájuk megkezdéséhez, szociális helyzetükből eredően anyagi segítségre szorulnak és 21. életévüket még nem töltötték be, továbbá azon jogi személyek (intézmények, alapítványok stb.), valamint jogi személyiséggel nem, rendelkező társaságok anyagi-tárgyi megsegítése, akik, illetve amelyek az előbb említett korosztályhoz tartozó tehetségek és rászorultak kiválasztásában, képzésében és ellátásában jelentős tevékenységet vállalnak. A pályázatok elbírálásánál az Alkuratórium elsősorban a szociális rászorultságot veszi figyelembe.

Pályázhatnak azok a hazai és határainkon túl élő természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok, intézmények, akik, illetve amelyek a fenti célkitűzésekkel, azok szellemével megegyező törekvéseikhez, kezdeményezéseikhez kívánnak anyagi segítséget igényelni. Profitorientált vállalkozások, társaságok, illetve önkormányzati szervezetek közvetlen pályázatait az Alkuratórium nem tudja támogatni.

Pályázatot lehet benyújtani – egy tanulmányi év tartalmára – ösztöndíj formájú támogatásra is. A kérelem lehet anyagi, illetve természetbeni (kollégium, étkezés stb.).

A József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratóriumához benyújtott pályázatnak tartalmaznia kell:

- annak a kezdeményezésnek, tanulmányi célnak, szakmai törekvésnek a rövid tartalmi leírását, amelyhez a pályázó az anyagi támogatást kéri, illetve az ösztöndíj-igény formáját és okát;
- annak a kezdeményezésnek, tanulmányi célnak, szakmai törekvésnek teljes költségigényét, amelyhez a támogatást kéri, illetve az ösztöndíj-kérelem nagyságát. Kérjük jelezni a saját és más – külső – forrásokból esetleg rendelkezésre álló anyagi fedezetet, valamint az Alapítványtól kért támogatás felhasználásának tervezetét;
- a pályázó nyilatkozatát, hogy ugyanebben a témakörben fordult-e pályázattal más alapítvány(ok)hoz. (Amennyiben igen, kérjük feltüntetni a megpályázott összege(ek)et és az alapítvány(ok) nevét és címét!);
- pályázó intézmények esetében azok pontos nevét, címét, telefon/telefaxszámát, továbbá a saját bankszámla számát, melyre a megítélt összeget kéri. Magánszemélyek esetében nevüket,

pontos címüket és ha van, telefon számukat.

A pályázatokat az Alapítvány titkársága által, a pályázó – rendelkezésére bocsátott adatlapon a József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány címére kérjük eljuttatni:

József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratórium

1300 Budapest 3., Postafiók 227.

Felvilágosítás kérhető a 173-2486-os telefon/telefax számon!

TALLÓZÓ

Kollégium

Tisztelt olvasó!

Az 1990/91. tanév a kollégiumok számára sok új lehetőséget hozott. Sokan felismerték, hogy a pedagógiai tevékenység egyik legszebb területe veszélyben van.

Ismert az esztergomi felhívás, a fonyódi, a velencei és pécsi kollégiumi konferencia.

Megkezdte működését a Kollégiumi Szakmai és Érdekvédelmi Szövetség, melyhez már 300 kollégium csatlakozott. Ott vagyunk az érdekegyeztetési fórumokon, benyújtottuk állásfoglalásunkat a készülő oktatási törvényhez.

Beindult a nevelőtanári és a vezetői továbbképzés.

A pécsi kollégiumi konferencia állásfoglalása szellemében újabb lépést kívánunk tenni a „KOLLÉGIUM” című szakmai lapunk indításával.

Most a szakma régi óhaja teljesülhet kezdeményezéseink közreadásával, az intézmények belső világának bemutatásával.

Ehhez kérjük az Önök szellemi és anyagi támogatását! Szerkesszünk, gondolkodjunk együtt közös dolgainkról!

Kérjük, küldjenek anyagot, cikket, esszét, karcolatot, tanulmányt, diákpályamunkát, fotókat, grafikát stb.

Írjanak gondolataikról, eredményeikről, helyi kezdeményezéseikről. Közös ügyünk a kollégium csak akkor marad és lesz az oktatásügy szerves része, ha állandóan bizonyítani képes szellemi potenciáját. Úgy gondoljuk, ennek egyik lehetősége egy szakmai újság.

Kedves Kollégák!

Várjuk támogatást nyújtó segítségüket!

– Benedek István –

KEDVES KOLLÉGISTA FIATALOK!

TISZTELT OLVASÓ!

Szívből köszöntöm a Kollégium című lap megjelenését, mert szakmai összefogás eredménye és újabb tett a fiatalokért.

Szükséges, hogy a kollégiumok, ügyét a társadalom rangján kezelje. A kollégiumi nevelés lehetőségei – kellő elhivatottság és hozzáértés mellett – segíthetnek, társadalmi programunk megvalósításában.

Emlékeztetnék a NÉKOSZ kollégiumok szellemét és embert formáló erejére, s ma már tudjuk, hogy a kollégiumi mozgalom működése századunk legnagyobb tehetségrobbanását eredményezte.

Új rendszerünknek is szüksége van és lesz a faluba, községbe visszatérő helyi apostolokra. Ők azok, akik jó érzéssel és mértékkel őrzik a megőrzendőt, felismerik a rászorulót, megszervezik a segítséget, s a helyi közösségeknek kiutat mutatnak a csüggedésből.

Meggyőződésem, hogy a mai kollégista ifjúság is többre hivatott a tehetségek felkutatásában és felkarolásában. Öröm volt számomra, hogy az „Új Népi Kollégiumokért” alapítvány felkérésére találkozhattam az első ösztöndíjasokkal, akik vállalták küldő helyi közösségeiket. Az ország gazdasági helyzete ismert. Nem gondolkodhatunk látványos programokban, akciókban. Ezért értékes számomra minden apró helyi kezdeményezés, önszerveződés. A szabad szellem, a szabad ember óriási teljesítményre képes.

Éljenek e lehetőséggel a mai kollégisták is. Tanuljanak meg kételkedni és jó kérdéseket feltenni. A kételkedés és a jó kérdésekre a válaszkéréses gyötrelmesen nehéz, de ez maga a tanulás, az eredmény pedig a tájékozódóképesség a való világban.

Budapest; 1991. október 10.

Baráti üdvözlettel:

Göncz Árpád

ALTERN füzetek

A századelő reformpedagógiája; majd az 1968-at követő radikális iskolakritika tapasztalatai, tanulságai alapvetően hiányoznak a hazai pedagógiai kultúrából, vagy csak töredékesen, olykor eltorzultan jutottak el hozzánk. Ilyen helyzetben a magyar pedagógiai gondolkodás a pluralizmuson nem is egészen azt érti, ami, hanem sokkal inkább a pedagógiai kultúra váltógazdaságát. Pedig az alternatív pedagógiáknak van Magyarországon tradíciója.

Az Iskolafejlesztési Alapítvány és az OKI Iskolafejlesztési Központ új füzetsorozatot indít el **ALTERNatív pedagógiák és módszerek** címmel.

Hiánypótló sorozatunk bemutatja a jelentős nemzetközi hagyománnyal rendelkező elméleteket, módszereket és mindazokat a tapasztalatokat, amelyek ezek adaptációja során szellemi műhelyünkben felhalmozódtak, ugyanakkor számot ad a friss kezdeményezésekről is. Az alternatív pedagógiák iránt jelentkező és mind jobban növekvő érdeklődés azt mutatja, hogy törekvésünk egybeesik a tanárok és szülők igényével.

Vállalkozásunk része annak a nagyszabású, az Országos Tudományos Kutatási Alap által támogatott projektnek, amely „Az iskola humanizálása” kérdéskört vizsgálja.

Az ALTERN füzetek két párhuzamos szálon mutatják be az alternatív pedagógiai

lehetőségeket:

- a gyakorlat, a működés oldaláról és
- az elméleti alapok feltárásával.

A két típust a borítólap színével is érzékletesen megkülönböztetjük. Évente, négy-öt füzet kiadását tervezzük, amelyek kivitelezése lehetővé teszi, hogy az olvasó egyedi köteteket állítson össze a maga számára, és azokat folyamatosan bővítse.

1991-től megjelenő füzetek:

Projekt kézikönyv,

Jena-Plan,

Alternatív kezdeményezések Magyarországon,

Kooperatív technikák,

Világkerék,

Kreatív művészetpedagógiai projektek,

Írástanítás a Waldorf-iskolában,

Például Freinet...

ALTERN füzetek 1.

Hortobágyi Katalin:

Projekt kézikönyv

Az Alternatív pedagógiák és módszerek (ALTERN) sorozat első füzete olyan módszert mutatott be, amely a hazai pedagógiai gyakorlatban kevésbé ismert és még kevésbé használatos.

A projektmódszer nemcsak tanulási technika, hanem a megismerésnek olyan formája, amely az egész személyiséget mozgósítja. Fő jellegzetessége a komplex szemlélet, a valóságos tevékenység, és hogy épít a gyerekek múltbeli és folyamatosan jelenlévő tapasztalataira.

A szerző részletes projektleírással teszi érzékletessé, hogy működik ez a módszer. A szerteágazó témák, a kidolgozásuk sokfélesége bizonyára a kollégákat is továbbgondolásra, önálló alkalmazásra készítetik.

Erre hivatottak a projektvázlatok, témaötletek is.

A füzet kivitelezésével, lapokra bonthatóságával a gyakorló tanárok igényeihez igazodik.

A projektmódszer megismerése lehetőséget kínál arra, hogy az iskoláról megrögzült kép átalakuljon, színesebbé váljon az olvasóban.

ALTERN füzetek 2.

Jena-Plan

Pefter Petersen neve szinte teljesen ismeretlen a magyar szakemberek körében, pedig kinevezése 1923-ban a jenai egyetem pedagógiai fakultásának élére jelképes neveléstörténeti aktus volt. Jena a herbartianus pedagógia fellegvára volt jó fél évszázadig – Petersen pedig szinte totális antiherbartianus pedagógiát alakított ki az egyetem gyakorlóiskolájában. E rendszert nevezik Jena-tervnek, azaz Jena-Plannak.

A Jena-Plan progresszív pedagógia, központjában az ember áll. Az antiherbartianus szellemből fakadóan a tananyag négy emberi életfunkció köré szerveződik; ezek a kommunikáció, a munka, az ünnep és a játék. A csoportok bontása nem évfolyamrendszerű, hanem heterogén életkorú és vegyes képességű gyerekekkel dolgoznak. Jena-Plan iskolákban minden, gyermeknek önálló programja van, s ennek alakításában neki is jelentős szerepe van – tanárával együtt tervez és társaival együtt valósít meg elképzeléseket. E pedagógia lényege az egyén szabadságának tisztelete, melyet az önállóság felelőssége korlátoz.

A Jena-Plan nem csak a gyermeket tiszteli, hanem a pedagógust is: nincs két egyforma Jena-Plan iskola a világon, az adott koncepción belül számtalan adaptáció létezik. A koncepció azt is megengedi, hogy egy-egy részét vállalja csak fel a kísérletező tanár. Filozófiájával csakúgy, mint gyakorlati ötleteivel a Jena-Plan pedagógia új utakat indíthat el a hazai közoktatásban.

ALTERN füzetek 3.

Világ kerék

Kreatív művészeti projektek

– az Iskolafejlesztési

Alapítvány gyűjteményéből

Fontos, és igen aktuális kiadványt vehet kézbe az olvasó. Fontos, mert a komplexitás ma (is) vitatott, és gyakran a pedagógiai nézetkülönbségek gyújtópontjaként is szerepel. Fontos, mert lényeges tanulmányok és kompetens szerzők munkáiból válogatott a szerkesztő. Aktuális, mert felel a fentebb említett viták néhány neuralgikus pontjára. Fontos és aktuális, mert tantervek és Core Curriculumok világát éljük, ahol kellenek az ilyen tapasztalati anyagokat bemutató tanulmánykötetek.

Trencsényi László a komplex társadalomismereti-művészeti táborok elismert gyakorlati és elméleti szakembere. A bevezetőben említett kiadványok egy része az ő gondozásában jelent meg az elmúlt években.

Sinkó István

képzőművész-tanár

A 70-es, 80-as évek hazai pedagógiai innovációinak egyik igen jellegzetes törekvéséről számot adókötetet vehetett kezébe az olvasó. Közreadása aktuális, mivel pedagógiai üzenete jól járulhat hozzá a tanórán kívüli tevékenységek és a tábori élet gazdagításához, nagy fantáziával, vállalkozókedvvel és megvalósító képességekkel rendelkező iskolai innovátorok esetében pedig jól illeszthető a humanizálódás útján elinduló iskolák mindennapi életébe is. A kötetbe válogatott 13 projektből 6 játszódik iskolai, illetőleg 7 tábori keretek között. A szerkesztőnek e kötetrel szándéka az, hogy maga az iskolai tanulási-tanítási folyamat is cselekvőbbé váljék.

Bognár Mária

tudományos munkatárs

A PEDAGÓGUS SZAKMA MEGÚJÍTÁSA PROJEKT PROGRAMIRODÁJA

1055 Budapest, Szent István krt. 1., IV. em. 6.

Bp. 1399 Pf.: 701/420 (Tel.: 111-05-25)

A meghirdetett tanfolyamokra jelentkezők ugyancsak, a fenti címre juttassák el jelentkezési lapjukat. (Jelentkezési lapok, pályázati űrlapok a Programirodától igényelhetők.)

TANFOLYAMOK

A Pedagógus Szakma Megújítása Projekt Programirodája intenzív, rövid távú tanfolyamokat szervez 1992. szeptember-október-november hónapjában önkormányzati vezetők, önkormányzatok oktatásügyel foglalkozó szakembere, intézményvezetők, valamint pedagógusok számára.

Az egyes tanfolyamok célját, időtartamát, tervezett tematikáját és egyéb körülményeit a részletes tanfolyami kiírások tartalmazzák.

A tanfolyamokra való jelentkezés határideje: 1992. Június 1.

A tanfolyami jelentkezési lapokat a Programiroda címére lehet megküldeni.

A tanfolyami jelentkezések elfogadásáról, a tanfolyamok véglegesített programjáról, helyszínéről és időpontjáról a Programiroda 1992. augusztus 15-éig értesíti a jelentkezőket.

TANFOLYAM ÖNKORMÁNYZATI VEZETŐK, ÖNKORMÁNYZATOK OKTATÁSÜGGYEL FOGLALKOZÓ SZAKEMBEREI SZÁMÁRA

A tanfolyam kódszáma: 101.

A tanfolyam célja: a helyi programválasztás megkönnyítése az alternatív pedagógiai programok alternatív iskolák bemutatása, megismertetése révén.

A tanfolyam időtartama: 2 nap (10–12 óra).

A tanfolyam tervezett-tematikája:

1. alternatív pedagógiai programok és iskolák célkitűzéseinek, szakmai programjainak bemutatása; a programok szakmai, működési és infrastrukturális feltételeinek ismertetése;
2. az iskolafenntartók lehetséges szerepének fölvezetése az egyes alternatív programok működtetésével kapcsolatban;
3. a Nemzeti Alaptanterv és az alternatív programok, alternatív iskolák összefüggéseinek felvezetése;
4. a magyar közoktatás minőségi megújítása szakmai programjának ismertetése.

A tanfolyam helyszíne: a jelentkezők létszámától és területi megoszlásától függően lehet a megyeszékhely, a regionális központ vagy a főváros.

Részvételi díj: kb. 1.000,- Ft.

TANFOLYAM INTÉZMÉNYVEZETŐK SZÁMÁRA

A Programiroda az intézményvezetők számára kétféle tanfolyamot szervez.

I. Felkészítés helyi iskolakoncepciók kialakítása

A tanfolyam kódszáma: 102

A tanfolyam célja: az intézményvezetők, döntési kompetenciájának biztosítása, helyi iskolakoncepciók kialakításának segítése.

A tanfolyam időtartama: 1 hét (kb. 40 óra).

A tanfolyamra jelentkezhetnek: óvodavezetők, általános iskolák, középiskolák igazgatói, illetve intézményvezetésre aspiráló pedagógusok.

A tanfolyam tervezett tematikája:

1. a Magyarországon működő alternatív pedagógiai programok bemutatása;
2. a Magyarországon működő jelentősebb alternatív iskolák bemutatása;
3. az alternatív programok, alternatív iskolák és a Nemzeti Alaptanterv összefüggéseinek felvázolása;
4. a magyar közoktatás minőségi megújítása, szakmai programjának megismertetése;
5. a helyi tantervek készítéséhez szükséges tantervelméleti ismeretek bővítése, a helyi tantervkészítés gyakorlatának bemutatása.

A tanfolyam helyszíne: a jelentkezők létszámától és területi megoszlástól függően lehet a megyeszékhely, a regionális központ vagy a főváros.

Részvételi díj: kb. 5.000.- Ft.

II. Szakmai profizmus a vezetésben

A tanfolyam kódszáma: 103.

A tanfolyam célja: az intézményvezetők felkészítése – a menedzser típusú vezetésen túl – az intézmény szakmai vezetésére.

A tanfolyam időtartama: 1 hónap (kb. 150 óra).

A tanfolyamra jelentkezhetnek: óvodavezetők, általános iskolák és középiskolák igazgatói, illetve intézményvezetésre aspiráló pedagógusok.

A tanfolyam tervezett tematikája:

1. az intézmény szakszerű, eredményes menedzseléséhez szükséges vezetői ismeretek bővítése, vezetői képességek fejlesztése;
2. felkészítés az intézmények eredményes szakmai vezetését lehetővé tevő fejlesztő, ellenző, ellenőrző és értékelő tevékenységek gyakorlására;
3. a szakmai professzió alapját képező pedagógusi munka szerepek megismertetése.

A tanfolyam helyszíne: a jelentkezők létszámától és területi megoszlásától függően lehet a megyeszékhely, a regionális központ vagy a főváros.

Részvételi díj: kb. 12.000-15.000.- Ft.

TANFOLYAM PEDAGÓGUSOK SZÁMÁRA

A Programiroda a pedagógusok számára szintén kétféle tanfolyamot szervez.

I. Alternatívák az egyes szaktárgyak tanításában

A tanfolyam kódszáma: 104.

A tanfolyam célja: az egyes szaktárgyak alternatív tanítási programjainak, alternatív taneszközeinek megismertetése a pedagógusok döntési kompetenciájának növelése érdekében.

A tanfolyam időtartama: 2 nap (10-12 óra).

A tanfolyamra jelentkezhetnek: az alap- és középfokú iskolák tanítói, tanárai.

A tanfolyam szaktárgyanként tematizálódik, s előre láthatóan a regionális központokban kerül megszervezésre.

A tanfolyamon való részvétel: díjtalan.

II. Pedagógus munkaszerepekre felkészítő intenzív továbbképzések

A tanfolyam kódszáma: 105.

A tanfolyam célja: a különböző pedagógiai munkaszerepekre való szakszerű felkészítés.

Ezek a munkaszerepek az alábbiak (mindegyik külön alkódszámmal, külön. tanfolyami felkészítést jelent):

tankönyvszerző (105-1).

tankönyvszerkesztő (105-2),

tanítási program-író (105-3).

feladatgyűjtemény-készítő (105-4).

hanganyag-szerkesztő (105-5).

állókép-szerkesztő (105.6).

mozgókép-szerkesztő (105-7).

tantervíró (105-8).

követelménykidolgozó (105-9),

vizsgáztató (105-10).

szakmai lektor (105-11).

mérési szakember (105-12).

szaktanácsadó (105-13).

demonstrációs eszköz-készítő (105-14),

játéktervező (105-15).

tanulási program-készítő (105-16).

iskolaelemző (105-17).'

A tanfolyamok időtartama: 2-2 hét (kb. 80-100 óra).

A tanfolyamra jelentkezhetnek: az alap- és középfokú iskolák tanítói és tanárai.

Az egyes tanfolyamok tematikáját augusztus végén küldi meg a Programiroda a jelentkezőknek.

A tanfolyamok – előre láthatóan – központi szervezésűek lesznek.

A tanfolyamon résztvevők a továbbképzést záródolgozattal fejezik be. Ezeket a záródolgozatokat a Programiroda független szakértőkkel véleményeztetni. Az eredményesen teljesítő tanfolyami hallgatók megbízást kapnak tankönyv-, taneszközírásra (fejlesztésre). E megbízás időszakában – egy-másfél hónap időtartamra – alkotói szabadságot vehetnek ki. Az alkotói szabadság időszaka alatt munkabérüket a Programiroda fedezi. Az így elkészült produktumokat – lektorálás után – a Programiroda megjelenteti, országosan népszerűsíti.

DYSLEXIA Szövetség

Dyslexiás Gyermekek Szüleinek és Szakmai Segítőinek Szövetsége

Betű nélkül Európába?

A közelmúltban adott hírt a sajtó arról a felmérésről, amelyet – az Országos Köznevelési Intézet Értékelési Központ készített –, amely megállapította, hogy az általános iskolai tanulók tudásszintje egyes tantárgyaknál – olvasás, írás, matematika – visszaesett.

A Dyslexia Szövetség és a „Legyen a betű jó barát” Alapítvány a nyilvánosságra hozott

adatokból az olvasás témakörben tartja magát kompetensnek.

A két fent említett szervezet is a közelmúltban – budapesti viszonylatban – elvégzett egy hasonló felmérést, ami a hivatalos eredményekkel egybeszólóan szintén drámaiként mutat. Az olvasók a sajtóban naponta találkozhatnak különböző pártok, szervezetek, egyesületek stb. állásfoglalásaival a készülgető oktatási törvénnyel kapcsolatban. Nagy figyelemmel kísértük a napi sajtót és a különböző médiák adásait, vajon milyen reagálások születnek a nyilvánosságra hozott nyugtalanító adatokhoz. Sajnálattal tapasztaltuk, hogy az elmúlt több mint egy hónap alatt nem akadt egyetlen szervezet sem, amely állást foglalt, volna az ügyben. Szövetségünk és a „Legyen a betű jó barát” Alapítvány 1992. március 13-án konferenciát tartott ebben a témakörben, ahol kb. 150 szakember, illetve érdeklődő jelent meg.

A vitaindítóban részt vevő meghívott szakemberek, valamint az érdeklődők többórás eszmecserét folytattak. Egyértelművé vált, hogy egyformán súlyosnak értékelik a helyzetet az olvasástanulás terén.

Konkrét javaslatokat is megfogalmaztak. Feltétlenül bővítendő az iskolai logopédusok köre további specializált iskolákra lenne szükség, javítandó az olvasásoktatás módszere, a pedagógusok továbbképzése, valamint a tankönyveket nem csak ideológiailag, hanem fogalmi szempontból is felül kell vizsgálni.

Sajnálattal kellett tapasztalnunk, hogy a szakembereken kívül a meghívott szakmai szervezetek csak kis számban képviselték magukat.

A szervezők nevében:

Miklós Erika

Tisztelt Pedagógusok!

1990-ben megalakult a Dyslexia Szövetség (Dyslexiás Gyermek Szüleinek és Szakmai Segítőinek Szövetsége) az olvasás-írásgátolt gyermekek, iskolai tanulók problémáinak felkarolására.

Megalakulásunk óta több egyesület, alapítvány alakult, akik igyekeznek a mi munkánkhoz hasonlóan hasznos tevékenységet kifejteni védeenceink érdekében.

Szövetségünket és a „Legyen a betű jó barát” Alapítványt számtalan esetben keresik meg dyslexiás gyermekekkel foglalkozó szakemberek, pedagógusok különböző problémáikkal, segítséget várva.

Tapasztalataink szerint sok helyen igyekeznek segítséget nyújtani a gyermekeknek, de nem megoldott az információáramlás, illetve a tanácsadás a pedagógusok és az érintett szülők irányában. Nagy visszafogó erőnek tartjuk a kompetencia körüli vitákat is.

A közeljövőben szeretnénk létrehozni egy pedagógusklubot azon szakemberek munkájának támogatására, akik bármilyen szempontból rosszul író, olvasó gyermekekért végzik áldozatos munkájukat.

Az ABC Pedagógusklubnak a következő céljai lehetnek:

– neves szakemberek előadásainak szervezése,

- hospitálási lehetőségek szervezése,
- új módszerek megismerése, terjesztése,
- napi pedagógiai munka támogatása,
- szakirodalom, segédanyag beszerzésének biztosítása,
- egymás munkájának megismerése,
- dyslexiás gyermekekre alkalmazható módszerek kidolgozása,
- megjelenés előtt értékelhetnék az új tankönyveket, segédanyagokat,
- külföldi szakirodalom közzététele,
- számítógép használatának kidolgozása, az olvasástanítás szolgálatában.

Sorolhatnám a lehetséges feladatokat, de bízunk benne, hogy a napi gyakorlat újabb gondokat vet fel, s így alakul a fontossági sorrend. A megalakítandó klubnak egy fő célkitűzése Lenne, mégpedig minden segítséget megszerezni, illetve nyújtani a velünk közös célért dolgozó szakembereknek. Az ABC Pedagógusklub tagsága semmilyen anyagi elkötelezettséget nem követel.

Iskolai problémák – tanulási zavarok

Hová forduljak – tanácsok...

Előkészületben

Dyslexia: Dr. Torda Ágnes

Gyermekvédő Liga: Dr. Torda Ágnes

Hallássérült gyermekek: Csányi Yvon

Magyarországi Gyermekérdekek Fóruma: Papp György

Alkohol: Dr. Nemesúri Mihály

Drog: Gerevics József

Mozgássérültek: Harsányi Lászlóné

Nevelési Tanácsadó: Horányi Györgyné

Serdüléskor nőgyógyászati problémái: Dr. Kósa Mariann

Beszédhallás, beszédértés – olvasászavar: Dr. Gósy Mária

Dévény-féle specmon – tornamódszer: Dévényi Anna

Cistás Fibrózis (mukovicsidózis): Dr. Holics Klára

Ha kikerül a gyermek az iskolából – munkaügyi tanácsadás: Dr. Nagy Katalin

Autizmus: Dr. Balázs Anna

Vesebetegek Szövetsége: Ádám Edit

Dawn kor: Csató Zsuzsa

Lánc Szövetség: Ádám Edit

Szakiskolák, továbbtanulás: Szalay Józsefné

Alapítvány – alapítási tanácsadó

Cserkészszövetség: Dr. Fogács Istvánné

EDUCOM

Szakirodalmak, szaklapok felsorolása

A beszédhibák: Dr. Beriyó Imréné

A dyslexia veszélyeztetettség korai felismerése: Csabay Katalin

Rövid körkép a magyar családsegítőkről: Farkas Györgyné (országos címlista)

Nevelési Tanácsadók: (országos címlista)

UNICEF – az ENSZ gyermekalapja: Dr. Kecskeméti Edit

Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Korai Fejlesztő Központ

Egyesületek, szövetségek, társaságok a gyógypedagógia területén (címlista)

Magyar Gyermekek és Ifjúságsegítő Szervezetek Szövetsége (címlista)

Ifjúsági Irodák (országos címlista)

Fiataloknak ajánlott munkaközvetítő irodák (címlista)

Segítő Barát – Ökonómikus fellépés a keleti szekták ellen – Német Géza, Dobner Győző
lelkészek

ÉFOÉSZ – bemutatkozás

Szülők a hallássérült gyermekekért Alapítvány: Fischer Zoltán

Vakok és Gyengénlátók intézményi címlista

Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság: Nádas Györgyné

Füzessi Károly

A VI. Nevelésügyi Kongresszus előkészítése

A Magyar Pedagógiai Társaság elhatározta, hogy a hazai nevelésügy legnemesebb hagyományaira támaszkodva megrendezi a VI. Nevelésügyi Kongresszust.

Megalakult a Szervező Bizottság és a munkálatokról márciusban sajtótájékoztatót adott.

Újra válaszut előtt áll a magyar nevelésügy. Minden tervező, döntéshozó, gyakorló szakember dilemmák sorával kerül szembe és elkerülhetetlen, hogy reagáljon a mai magyar társadalmi valóságra. Az új helyzet nem oldható meg sem régi koncepciókkal, sem régi módszerekkel. Ezért fontos társadalmilag és hasznos szakmailag a VI. Nevelésügyi Kongresszus megrendezése.

A kongresszus célja, hogy megfogalmazza a magyar oktatásügy korszerűsítésének távlati fejlesztési elgondolásait, tekintettel a XXI. század kihívásaira és a magyar valóság reális feltételeire. Ezt a célkitűzést elsősorban az indokolja, hogy a most készülő oktatási törvény erre nem ad – de igazában nem is adhat – választ. A kongresszus előkészítő munkálataiba segítségül hívjuk a pedagógiai gyakorlat szakembereinek széles körét, továbbá a tudományos élet, a neveléstudomány képviselőit.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy az esemény már előkészületeivel is mozgósítsa a közoktatás, a felsőoktatás fejlesztésében érdekeltet, elsősorban magát a pedagógustársadalmat. Csak a pedagógusok széles rétegeinek véleményére támaszkodva tudunk valós képet alkotni a nevelésügy jelenlegi helyzetéről és a fejlesztéséhez vezető útról. Szeretnénk, ha nevelésügyünk alapkérdéseiben, a közös cselekvés, a közérdekűség és a szakszerűség együtt járna. Ez lehet a biztosítéka annak, hogy a VI. Nevelésügyi Kongresszus valóban hatékonyan, kényszerítő erővel szóljon majd mindazokhoz, akiknek módjukban áll a fejlesztésről, annak feltételeiről dönteni.

A kongresszus előkészítésének jegyében a szakmai nyilvánosság vitájára az alábbi kérdésköröket javasoljuk:

1. Társadalmi-gazdasági korszakváltás és a magyar oktatásügy. Az európai oktatási rendszerhez való igazodás társadalmi és gazdasági feltételei.
2. A nevelés társadalmi szerepe, társadalmi céljainak iskolai megjelenése, nevelési rendszerünk kívánatos alakulása.
3. Másság-tolerancia és pedagógiai alternatívák.

Az össz-Európára irányuló törekvések napi kiéleződése új pedagógiai alternatívák feltárását teszi szükségessé az eltérő nemzeti-nemzetiségű kultúrák, felekezetek és világnézetek, az eltérő értékközpontú fejlesztési tendenciák kibékítése érdekében.

4. Korszerű műveltség-tartalmak, különös tekintettel a műszaki, ökológiai valamint a szociológiai kihívásokra és azok tantervi követelményeire.

5. A szakmai képzés formái és tartalma a képzési, folyamat teljes vertikumában.

6. Önkormányzat és irányítás, autonómiák és függőségek a következő évtizedek oktatási rendszerében.

7. A pedagógusok és a pedagógusképzés.

8. A neveléstudomány helyzete és fejlesztésének feltételei.

A kongresszus során speciális témaként kerülhetnek feldolgozásra olyan kérdések, mint: az óvodai nevelés, a gyermekvédelem, a gyógypedagógia, a nemzetiségi oktatás, a kollégiumi nevelés, a család helyzete és szerepe a nevelésben, a felnőttnevelés kérdésköre.

Terveink szerint e gyakorlati tagolásban jól elhelyezhetők az ezredforduló aktuális kihívásai: a technikai-műszaki fejlődés és az abból adódó ellentmondások, az ökológiai nevelés, a humanizáció, a szociális érzékenység fejlesztése, az egészséges életmód; de alkalmasak egy jobb „szakmai önismeret” kialakítására is.

A VI. Nevelésügyi Kongresszus előkészítése során szervezendő vitákkal, konzultációkkal az a célunk, hogy az óvodákban iskolákban, pedagógiai műhelyekben, felsőoktatási intézményekben igényes „dialógusok” alakuljanak ki, helyzetelemzések, javaslatok, állásfoglalások szülessenek. Demokratikus vitákban váljon világossá, hogy melyek az ütközésre érdemes kérdések, s az is, hogy mely kérdésekben lehetséges, esetleg nélkülözhetetlen is a szakmai konszenzus. Ezek a „dialógusok” természetesen nem függetleníthetők ugyan teljesen a napi oktatáspolitikai, intézményfenntartási gondoktól, konfliktusoktól, ám eredményességük nagyban függ attól, hogy mennyire képesek felülemelkedni a jelen szorító viszonyain.

A Nevelésügyi Kongresszus – immár több mint félszáz csatlakozott szakmai-társadalmi szervezet – közös előkészítő munkájaként jön létre. A Magyar Pedagógiai Társaság e szervezetek szövetségének egyenrangú tagjaként, egyben a kezdeményező, megtisztelő szerepében – vesz részt az előkészületekben. Ennek jegyében hirdetett korábban pályázatot, adott megbízást elemző tanulmányok írására.

II.

A Nevelésügyi Kongresszus munkálatainak rendjéről

1. A szűkebb szakembercsoportok részvételével elkészült alap- (vagy fő-) témák, az abban kifejtett tézisek minél szélesebb körű megvitatása, ezzel is lehetőséget teremtve a kiegészítő anyagok kidolgozására, kiegészítésre, módosításra, alternatív megközelítések és felfogások megjelenítésére.

2. A fő témák mondanivalójára támaszkodva az oktatásügy fejlesztése távlati rendjét összefoglaló anyag kerül kidolgozásra, amely ugyancsak tartalmazhat vitatott, alternatív álláspontokat.

3. Egy-egy speciális vagy részterület fejlesztési elgondolásainak kialakítása, alternatív álláspontok lehetőségével.

4. A viták fórumai: nevelési és oktatási intézmények, pedagógiai intézetek, központi és helyi szakmai szervezetek, társaságok, egyesületek tagozatai és szakosztályai.

5. A nyilvánosság olyan eszközeivel is szeretnénk élni, mint a vitaülések, kerekasztal

megbeszélések, illetve a tömegkommunikáció bevonása.

Az egyes témákért felelős szakmai bizottságok által kidolgozott anyagokat az Új Pedagógiai Szemle folyamatosan megjelenteti, ezzel is lehetővé téve, hogy a szakmai közvélemény minél szélesebb köre kapcsolódhasson be az érdemi vitába.

Az előkészítő munkálatok menetéről, a fontosabb eseményekről rendszeresen megjelenő „Kongresszusi Hírlevél”-ben kívánunk tájékoztatást adni.

Terveink szerint az elkövetkező egy-másfél év a kongresszusra való felkészülés, az előkészítés fenn vázolt jegyében telne el. Magát a kongresszust 1993. második felében szeretnénk megtartani. Ezért az előkészítés jelenlegi szakaszában a kongresszustól, mint rendezvénytől, annak szervezési kérdéseiről nem szólnunk.

ARANYMONDÁSOK, JELES GONDOLATOK

Mindeneket, amiket akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is cselekedjétek nekik!
(Máté 19, 17)

Munka az erény melegágya.

(Szent Ambrus)

Úgy imádkozzál, mintha mindent Istentől várnál és úgy dolgozzál, mintha Isten semmit sem adna.

(Szent Ágoston)

A szeretet nem ront, hanem alkot.

(Széchenyi István)

Mennél magasabbra megyünk, annál nagyobb kört látunk be. Mennél nagyobb területet látunk be, annál kisebbnek érezzük magunkat. Innen van az, hogy minden tudásunk szerényebbé tesz bennünket. Az igazi tudós nem dicsekszik.

(Eötvös József)

Előtted a küzdés, előtted a pálya,

Az erőtlenség csügged, az erős megállja.

És tudod, az erő micsoda? – Akarat,

Mely előbb vagy utóbb, de borostyánt arat.

(Arany János)

Ember, küzdj és bízva bízzál!

(Madách Imre)

Az emberi szívnek boldogítóbb érzete nincs, mint boldogságot látni, melynek alkotói mi vagyunk.

(Eötvös József)

Az, élet nagy örvényében, ezerféle veszélyében A barátság maga áll,

Mint a habzó tengerekben, az ordító fergegben

Egy erős, magas kőszál.

(Kisfaludy Károly)

Az embernek csak az arcát lehet ismerni, s az arca nem ő. Ő az arc mögött van. Láthatatlan.

(Gárdonyi Géza)

Magát időhöz és körülményekhez szabad tudni: a fő bölcsesség.

(Fáy András)

„... töretlen hitet tanár úr!...”

Tisztelt Szerkesztőség!

Pál Erika III. évf. magyar: nyelvészet-irodalom szakos egyetemi hallgató vagyok. Bárdossy Ildikó tanárnő javaslatára és biztatására küldöm el referátumomat az Új Katedra szerkesztőségének, hírt adva egy kísérletről és egyik megvalósítójáról, Tóth Bertalan tanár úrról, aki művészi alkotóhévvel éli meg hivatását, és aki az „alkalmas, tehát köteles” parancsától vezéreltetve tanít –

„Nem középiskolás fokon”

A regionális magyaroktatás ötlete Zimonyi Zoltán irodalomtörténésztől származik, és 1989-től működik kísérleti jelleggel az ország néhány középiskolájában. Kísérletről lévén szó, csak a kiindulópontja és célja meghatározott, a tanárok alkotótevékenységére alapozódik. Érdekes, hogy Miskolcon a nyilvános pályázat útján kiválasztott három pedagógus közül ketten szakközépiskolában tanítanak. Ez az arány még inkább rávilágít oktatási rendszerünk uniformizáltságára: azonos tankönyv, tanterv alapján tanulnak a gimnazisták, szakközépiskolások; az alföldiek és a dunántúliak. Tehát a „táblázat” sorai és oszlopai közön sincs sem mennyiségi, sem minőségi differenciálás. A diákoknak nincs idejük szűkebb pátriájuk értékeit megismerni. Célszerű volna az egyes vidékek hagyományaiból kiindulni, azonban általános tapasztalat, hogy a tantervi anyag „elvégzésére”, sincs elegendő óraszámuk a magyartanároknak, főleg, ha egyedi dolgokat is beiktatnak. Idő hiányában akaratlanul is szelektálnak a tananyagból, és a kihullott értékek szakköri feldolgozása csak részben megoldás. A kulcsot a regionális magyaroktatás programja adja. Eszerint az érvényes oktatási-nevelési terv keretei között maradván tanítanak, változtatva a közelítési módon: a tanulókat körülvevő mikrokörnyezet értékeit veszik kiindulópontul. Ilyen lehet pl. József Attila tárgyalásakor a miskolci Reggeli Hírlap-ban megjelent néhány versének a bemutatása, vagy a lillafüredi vízesésnél rendhagyó Óda-elemző óra. Az óraszám változatlan, azonban a kiszorítottak (Miskolc vonatkozásában ld. Dayka Gábor, Kaffka Margit, Lévy József és mások) így felemelhetők „tantervi társaik”, mellé. A program megvalósításának másik fő eleme, hogy eltérnek a történeti-kronológikus rendtől; a jelenkor tükrén keresztül foglalkoznak a régmúltnal, tehát később térnek rá (mintegy szintézisként) az irodalomtörténetre, ahogy azt Arany János is javasolta. A bibliai Káin és Ábel történetét Sütő András drámájával és Andrzejewski regényével is összevetik; a középkor magyar irodalmáról Ratkó József Segítsd a királyt! c. drámájából, Erdélyi Zsuzsa Hegyet hágék, lőtőt lépék c. archaikus népi imagyűjteményéből kapnak képet; Kocsis István, monodrámáját olvasva átélük Árva Bethlen Kata sorsát; Nagy László Balassi Bálint Lázbeszédé-ből megelevenedik Balassi –, hogy néhány dolgot kiemeljek az I. félévi tanmenetből.

A kortárs irodalom értő közönségének felnevelésén és a szűkebb pátriájuk értékelésén túl következményként jelentkezik az aktivizált alkotókedv. Alkotássá válik a tanulási folyamat, hiszen ezek a gyerekek élnek a magyarórákat. Konceptiózus műsorokat szerkesztenek, audio-vizuális sorokat állítanak össze – teljesen szabad kezét kapva, csak a diáképek adottak –, folyóiratokat szerkesztenek, olvasónaplót vezetnek minden kulturális élményükről. Tanár és diákjai egyenrangú partnerek a műhelymunkában; egy-egy területen önállóságot biztosít nekik a tanár úr, ezzel is növelve felelősségérzetüket. Megelevenedik az irodalom, testközelbe kerül és megfoghatóvá válik a múlt is, úgy, hogy természetessé és igénnyé válik korunk alkotásainak értéke.

Csak be kell lépni az osztálytermükbe: a falon hatalmas irodalomföldrajzi térképek folyóiratnevekkel, borsodi irodalmi emlékhelyekkel, népviselettel, hímzsmintákkal; a kiállítószekrényükben saját készítésű népviseleti babák és a maguk által gyűjtött kincsek találhatóak. A diákok őrzik, folytatják és interiorizálják a hagyományokat. Az élményszerű bevezetést az irodalomba elősegítik az osztályszínház rendszeres előadásai. A társulatnak mindenki a tagja, egy-egy részlet két-három csoport bemutatásában is színre kerül különböző dramaturgiával, jelmezekkel-kellékekkel, színészgárdával, rendezői koncepcióval.

Tóth Bertalan tanár úr „magyart tanít”, de rugalmasságának köszönhetően bepillantást nyernek diákjai a műsorfelépítés, fényképezés; és írás rejtelmeibe biztatást kapnak az értő kritika és véleményformálás nyílt kimondására. Gyakorlati eredményeit nézve, már néhány hónap múltán tökéletesen elsajátítják a jegyzetelés, cédulázás technikáját, példászerű kiselőadásokat készítenek.

Nyelvtan- és irodalomórák elválaszthatatlanul összetartoznak – egymás feltételei és éltetői, de ezek sem merev óraszám szabályozással követik egymást, nincsenek különválasztva. A regionális jelleg talán itt a legkézzelfoghatóbb, hiszen fő feladatuk – a megye különböző pontjairól érkezett tanulóknak –, hogy táj hazájuk nyelvjárásait, állatterelő szavait, szüleik nyelvi meghatározóit figyeljék, gyűjtsék öregjeik szellemi hagyatékát. A kísérlet tartalmi hordozója tehát a szülőföldtudat. A tanár úr véleménye szerint szükség lenne a népismeret árnyaltabb megismertetésére. A nyelvtan óraszám felét néprajzi-folklór ismeretanyag teszi ki, de a jelenlegi tanterv még nem ismeri ezt el és nem veszi figyelembe. A program és a tanári koncepció a diákot és az eredményes alkotómunkát helyezi primer helyre, ezért távol, áll tőle minden korlát és konvenció.

Tóth tanár úr tudja, hogy „a regionális megközelítés halála lehet a provincializmus és a túlhajszolás”, és azt is, hogy „unalomba fúlhat az értékmentés, ha mindennapi – s ha csak borsodi”, ahogy ezt az I. félév summázásában kifejti. Ezért a nyitás, a széles látókörű tájékoztatás-tájékozódás, és a XX. sz. felől való megközelítés.

Kísérletek esetében ilyen rövid átfutási idő után eredményről nem lehet beszámolni, de mivel a tanár úr (volt osztályfőnököm, magyartanárom) egész életét a tanításnak szentelte, és következetesen eszerint az „új módszer” szerint éh, dolgozott: az eredményesség kimutatható és mérhető. A módszer funkcionált és bevált (csak eddig csendben működött) –, a ma irodalmi értékei észrevétlenül és szervesen épültek be hétköznapjainkba. Minden óránk élmény volt, egyedi és megismételhetetlen. Együtt lélegeztünk, dolgoztunk, közösek voltak az örömeink és bánataink. Összefűznek a tartalmas, kiselőadásokkal bőven dúsított kirándulások, a pesti (és természetesen miskolci) színházélmények, az egyszál hegedűvel előadott erdélyi népdalcsokor-szerenád Kubik Anna színművésznőnek Sütő András Advent a Hargitán c. előadása után. Katartikusak voltak az óraelőtti közös népdaléneklések és szavalások.

Ezer és ezer szál fűz-fűzött össze minket, és velünk a tanár urat. Formáló erő volt mindannyiunk életében a Földes Ferenc Gimnáziumban eltöltött négy év, Berci bácsi egyenes embersége, erkölcsössége. Kitartása és az állandó „38 fokos lázban égése” példát adott és ad. Pályaorientáltságomat nagy mértékben befolyásolta a megtestesített tanárképe, az olyan pedagógusé, aki 45 percbe egy egész élet tapasztalatait sűríti be. A magunk által tervezett-hímzett keresztszemes ballagási szalagunk – azt hiszem – mindannyiunk legbecesebb darabja, a négy év méltó summázása.

Egy kísérletről szándékoztam írni, ami önmagában is figyelmet érdemel, de azt hiszem, egy jól felépített, kitalált program sem működne, ha életrekelője nem alkotó és nem szívvel-lélekkel lenne az. Erőt, egészséget és törhetetlen hitet kívánok, tanár úr!

BESZÉLNEK RÓLA

Gondolatok az intézmények finanszírozásáról

Az állami, önkormányzati intézmények jelentős része finanszírozásának kprszerúsítése előtt áll. Természetes, hogy a sokat csalatkozott pedagógus társadalom szorongva gondol a változásra, s közben fölteszi magának az ilyenkor szokásos kérdéseket: Mi közünk van nekünk ehhez? Mit segít a helyzetünkön ha a „fejesek” variálgatják a pénzelosztást? stb. Úgy vélem, hogy az ilyen fajta, a korábbi rossz tapasztalatokra alapított szkepszis érthető, de nem megoldás. Valós érdekeinket csak a tények és a lehetőségek mérlegelése alapján tudjuk felismerni és érvényesíteni. Ez utóbbihoz szeretnék gondolataimmal hozzájárulni.

A finanszírozás ismert típusai.

a) A régi, az ún. „bázis szemlélet!” finanszírozási mód a költségvetés kialakítása során az előző évi felhasználást – mint „bázist” – vette alapul és ezt módosította az új év várható változásaival.

b) Az új, az ún. „normatív szemléletű” a pedagógiai folyamatot közvetlenül jelző egy vagy több „mutató” alapján határozza meg a költségvetést. Mutatók lehetnek pl.: a gyermeklétszám, a feladatok, az oktatási körülmények stb. (Ez a módszer tehát figyelmen kívül hagyja a korábbi felhasználást!)

c) A fővárosi önkormányzat jogelődje a 80-as évek végén kidolgozta a kettő kombinációját. Ebben a „bázist” a normatív alapon feldolgozott várható változásokkal korrigálta.

A két alapvető módszert (az a./ és b./ típust) összehasonlítva úgy vélem megállapítható, hogy a megfelelő normák alapján kialakított költségvetés jobban tükrözi az intézmények „valódi terhelését”, tehát hatékonyabb és igazságosabb. A norma jellegének és a finanszírozni kívánt feladatnak vagy állapotnak a megfeleltetése, összehangolása, rendkívül fontos. Tekintettel kell lenni arra is, hogy norma alapján csak azonos dolgokat pl.: csak azonos intézménytípusokat lehet összemérni. Az előzőket összegezve megállapítható, hogy a normatív módszer helyi (kerületi) alkalmazása nagyobb szakértelmet, odafigyelést és több munkát igényel a fenntartói ill. a felhasználótól mint a bázis szemléletl.

Mi várható a helyi (kerületi) normatív finanszírozástól?

A felhasználó pedagógusok oldaláról rendkívül egyszerű a válasz:

- fejezze ki egy-egy intézménytípus valóságos feladatainak nagyságát és jellegét;
- adjon kellő anyagi garanciát a vállalt pedagógiai feladatok ellátásához.

A fenntartó nézőpontjából értékelve a kérdést, és az előbbi választ a következő tanulságok vonhatók le:

- Csak akkor van értelme helyi normatívák kialakításának, ha az önkormányzat saját erőforrásaiból képes kiegészíteni az ún. központi állami normát. (Vagyis értelmetlen – sőt szabálytalan – a központi normát helyi normával „újraosztani”!)
- Mivel a helyi norma a helyi sajátosságokat is hivatott elismerni, abban a különböző tevékenységeket több mérőszám (mutató) alapján kell megítélni.

Milyen összetevői legyenek a helyi (kerületi) normatívának? A helyi norma összetevőinek, ún. csatornáinak kialakítása során – véleményem szerint – az alábbi tevékenységekre, ill. körülményekre lehet tekintettel lenni:

a) Az alapfeladatok nagysága. Az alapfeladatok helyi elismerése nem jelent mást, mint a központi állami norma az ún. „fej kvóta” kiegészítését. Tapasztalatok alapján erre nagy szükség is van, hiszen a központi norma nem, vagy csak nagyon alacsony szinten biztosítja az alapfeladatok megvalósítását. (Szerencsére az iskolafenntartók jelentős része is tisztában van ezzel!) A kiegészítés módja, ill. formája ugyancsak „fej kvóta” rendszerű lehet, hiszen az alapfeladatok teljesítésében minden tanuló egyformán érintett.

b) Speciális feladatok elismerése. A norma ezen elemével a helyi önkormányzat a lakosság különleges igényeit ismeri el, és támogatja. (Ilyen lehet pl.: valamilyen tagozat vagy egy különleges, az órateremben nem szereplő tantárgy, oktatása, stb. Mivel ezek nem sorolhatók az alapfeladatok közé, a központi normából nem finanszírozhatók!) A jellegük alapján nagyon eltérő feladatokat az önkormányzat az alábbi módokon ill. formában ismerheti el:

- meghatározott egyszeri összeggel;
- a feladat idejére szóló évenként meghatározott összeggel;
- a feladat idejére az érintett tanulók fej kvótájának növelésével.

Míg az ún. alapfeladati norma kiegészítése intézménytípusonként egységesen történne, ezt a normaelemet a vállalkozó intézmény szállítási javaslata alapján egyedileg kellene meghatározni.

c) A fenntartás, a karbantartás esetleges többletköltségeinek elismerése. A helyi norma ezen eleme, a tárgyi feltételek különböző színvonalát hivatott kiegyenlíteni. Meghatározásánál figyelembe kell venni az érintett intézmények:

- egy tanulóra jutó hasznos alapterületét, vagy lég m³-t;
- a fűtés és a világítás helyzetét;
- egyéb (helyi) költségnövelő tényezőket, úgy, hogy a működés indokolt többletköltségei biztosítottak legyenek. A finanszírozás módja ill. formája egyösszegű, vagy a „fej kvótát” megfelelő szorzóval növelő egyaránt lehet. Mivel ez a normaelem objektív összehasonlítást fejez ki, nagyságát, számításának módját a polgármesteri hivatal szakembereire kell bízni.

d) Egyes intézmények sajátos helyzetének elismerése. A fenntartó a norma ezen elemében olyan az oktató-nevelő munkát nehezítő körülményeket ismer el melyek nehezen számszerűsíthetők. (pl.: az intézményben sok a nehezen nevelhető gyerek, krónikus a szakemberhiány, a régi és az új finanszírozás átmeneti, nehézségeinek időleges feloldása stb.) Vitatható; hogy egy ilyen, nem normatív jellegű feltételt lehet-e normatívan kezelni? Erre a helyzet és a cél konkrét ismeretében, a fenntartónak kell választ adnia. Ennek megfelelően helyileg kell meghatározni a finanszírozás módját és formáját.

A helyi normatíváról mondottakat figyelembe véve az egyes intézmények költségvetéseit több, egymástól alapvetően eltérő forrásból alakulnának ki:

Ezek közül az első a többször emlegetett központi norma, az ún. fej kvóta. Ez az országosan egységes és államilag garantált bevételi forrás a központi szervek oktatás terén vállalt érdekeltiségét fejezi ki. Másik bevételi forrás a helyi áldozatvállalást kifejező önkormányzati támogatás. A támogatás intézményekhez juttatásának – az eddigiek alapján – a legmegfelelőbb módja a helyi norma.

Végül, de nem utolsó sorban a különböző céltámogatások jelenthetnek bevételt az intézmények számára. (pl.: nyilvános pályázatok, alapítványi támogatások, közérdekű

felajánlások stb.)

A helyi norma kialakítása, elemeinek meghatározása.

Mint minden helyi döntés ez is annyira specifikus, hogy nehéz róla közhelyek nélkül írni. Ezért csak az általam legfontosabbnak tartott szempontokra szeretném olvasóim figyelmét felhívni. Ezek közül is talán az a legfigyelemre méltóbb, hogy az oktatásra fordítható helyi erőforrások, nagyságának meghatározása az ágazaton kívül, a képviselőtestület ülésén dől el. Az ágazatunk ezt csak „lobbizás” útján tudja befolyásolni. Erre – mármint, a közvetett befolyásolásra – szükségünk is van hiszen az iskolák mozgásterét alapvetően nem a finanszírozás módja, hanem a rendelkezésre álló, pénz nagysága határozza meg. A helyi normának (ha emellett dönt az ágazat) tükröznie kell az ágazat rendelkezésére bocsájtott anyagi lehetőségeket. Tehát csak annyi norma elemet és csak olyan mértékben lehet tervezni, amennyire fedezet van! Ez a körülmény olyan versenyhelyzetet eredményezhet az intézmények között ahol jelentőséget kap az eljárás tisztaságának megőrzése. Vagyis megfelelő garanciát kell biztosítani ahhoz, hogy a szűkös lehetőségek a megfelelő helyre kerüljenek. Ennek során pontosan meg kell határozni a különböző döntésekben résztvevők körét, a helyi normával kapcsolatos eljárási szabályokat. Mindenek előtt dönteni kell arról, hogy a helyi normát az érdekeltek minden évben újra alkotják, vagy kialakítanak egy több évre érvényes szabályzatot.

A fentiek csak jelzik a normatív finanszírozással kapcsolatos helyi feladatok irányát. A gyakorlott gazdálkodó azonban rögtön tudja milyen sok tennivaló van a korábbi mondatok mögött. Éppen ezért félok, hogy sokan jól értelmezett kényelemszeretetből inkább a korábbi, kevésbé hatékony, de egyszerűbb finanszírozási módot választják. Az ő meggyőzésükre csak egyetlen érvem van: Sajnos az ágazat az országban sehol sem olyan gazdag, hogy ezt a luxust megengedhetné magának!

Zárda Gábor

Szinyei M. P. ált. isk. és gimn.

„A lelket fel kell ébresztetni”

Kocsis Árpádné köztisztviselőként álló művésztanár Egerben – messze túl a nyugdíjkorhatáron. Nemzedékek sorát tanította a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban rajzolni, festeni, a szépet és a harmonikusot meglátni. Művészettörténeti órái sokaknak meghatározó élményt jelentettek. Ma sem tétlen. Az alábbi beszélgetés azért készült vele, mert közérdekű mondanivalója van.

Már három éve, hogy elkezdődött a rendszerváltás – tér rá rögtön a lényegre Gizi néni –, de sehol nem tapasztalni az iskolákban igazi kezdeményezéseket. Erkölcsi posványban élünk ma Magyarországon. Benn vagyunk az időben, mégsem haladunk. Lélektani háború dúl a lelkünkben. A szocializmus – kipróbáltuk! – rossz volt. Az eszme és gyakorlata nem vált be. Az a bizonyos negyven év történelmi mértékkel mérve nem nagy idő, tombolásaiban mégis óriási. Több generáción át hatott. Előtte a „klasszikus” kapitalizmus is rossz volt, persze még mindig jobb, mint a szocializmus. Most pedig itt lógunk a kettő között...

Az embernek új életformát kell kialakítania most, amellyel beilleszkedhet a világba és boldog lesz. Alapvető erkölcsi normák hiányoznak az emberek együttéléséből. Az ember test-szellem-lélek egysége. Az utóbbi évtizedekben erről minden szinten megfeledkeztek. Ma

szinte alig van igazi szülő-gyerek kapcsolat, csak pénzkapcsolat van, pedig a lelket fel kell ébreszteni.

Ne csak üzzük, hajtsuk magunkat, de próbáljunk meg végre pozitív életet élni. A pedagógusok se csak azért fogjanak össze, hogy az angol nyelv tanításáért meg számítógépek beszerzéséért harcoljanak! Legszívesebben azt mondanám: Kedves Kollégák! Csináljunk közösen egy új erkölcsstant! Ez nem egy, és nem is tíz ember dolga, fogjunk össze!

– Miből gondolja Gizi néni, hogy alapvető erkölcsi normáink sincsenek?

Mondok két példát a sok közül. Hallgatom mindennap a rádiót, az egyik nap hallom ám, arról beszélnek a Napközben műsorában, hogy Ausztria szerte lopnak a magyarok. Oda ugye nem a legszegényebbek jutottak el eddig. Sokuknak autója van, mégis lop. Ha én egy gyűszűt elveszek, ami nem az enyém, az már lopás. Szerintem az. Kitől tanulja meg a gyerek, hogy lopni nem szabad, amikor a szülő is lop? És nem a betevő falatjáért.

A koldulásnak is más a tartalma már. Odajött hozzám az utcán nemrég egy tíz év körüli kisfiú, és húsz forintot kért tőlem azzal, hogy az édesanyjának szeretne telefonálni. Gyanút fogtam. – Tudod mit? – mondtam neki –, itt a közelben úgyszincs fülke, gyere fel hozzám telefonálni! A kisfiú ugyancsak meglepődött. – Én azt hiszem, neked nem telefonálásra kell a pénz. – Csokoládéra – mondta zavartan. – Arra nekem nem telik a nyugdíjamból, hogy te édességet vásárolhass. Ez a fiúcska egyébként a többiekkel együtt hittanóráról jött...

– A lejmolást – gondolom – nem a hittanórán tanulta. A hitoktatás már az általános és középiskolák legtöbbszörének órarendjében megtalálható. Miben különbözne ettől az új erkölcsstan?

Anyáink idejében a legelső tantárgy, ami a bizonyítványban szerepelt, a hit- és erkölcsstan volt. Ezt tekintették a legfontosabbnak. Erre szeretném a mai közoktatás figyelmét ráirányítani. Én olyan erkölcsstanra gondolok, ami nem mélyed bele a vallási hierarchiákba, és nem válik politikai tényezővé az iskolában.

Ökumenikus lenne, vallások felett állna. Általános emberi értékeket közvetítené. Közösen alakítanánk a gyerekekkel a tematikáját. Ehhez egy vázlat adnánk nekik az ősi erkölcsi alapnormákból. Erre a vázra azután mindenki „rátenné” a magáét: a család, az iskola és az egyházak is. Mindez azért nagyon fontos, mert el ma emberének először a lelkét kell meggyógyítani. Az erkölcs az erkölcsös magatartás egészségünk alapja is egyben, mert akinek a lelkében gonoszság, hazugság van, annak a teste is előbb betegszik meg.

Akik most hittanra járatják a gyerekeket, jól gondolkoznak. Persze a hittanórákon is lehetnek problémák. Hallani olyan hitoktatóról is, aki megfélemlíti tanítványait: „Te bűnös lélek, elkárhozol!” stb. A félelmet keltő hitoktatás és nevelés szerintem eleve nem lehet jó.

– Az új erkölcsstan – ami nem lenne azonos a jelenlegi hitoktatással – iskolai bevezetésének ideájához milyen gyakorlati tapasztalatok után jutott el Gizi néni?

Először egy egri óvodában próbáltam ki elgondol ásómat, ahová meghívtak beszélgetni. Nem is sejtettem előre, hogy milyen nagyszerű gyerekközösségbe kerülök. Azok a kicsi gyerekek, ösztönösen jól ismerték az erkölcsi alapnormákat. Ott éreztem rá, hogy sokkal fontosabb

lenne a jövőben ezekkel foglalkozni, mint például az óvodai nyelvtanítással. A kisgyermek még csak ismerkedik a világgal. Bölcsődébe, óvodába kerülése nagy törés az életében, hiszen kiszakítják őt anyja aurájából. Az ilyen gyerek felnőve nehezen találja meg élete értelmét.

Ezt továbbgondolva határoztam el, hogy általános és középiskolákba is elmegyek. Hogyan képzelem el, az erkölcsstan óráját? Bemegyek az osztályba, körbeülünk, majd csukott szemmel befelé figyelünk egy ideig. Ezután kötetlenül elbeszélgetünk arról, hogy mit éreztek; elmondhatják véleményüket a hitről, az emberi szellemről stb. Részleteket olvasunk föl a Bibliából és a Talmudból, szót ejtünk a Földön kívüli civilizációkról is. Efféle, indíttatás segítően, hogy mélyebben elgondolkodjanak bizonyos dolgokról, s úgy tegyék ezt, hogy senki érzékenységét, felfogásbeli másságát ne sértsék ezzel. Én nem akarok egyetlen vallást követni, mert úgy érzem, hogy az Isten bennünk van. Az a belső hang... a lelkiismeret... Tulajdonképpen mindenkinek ezt kell magában megtalálnia.

Ezeket az elképzeléseimet szeretném alsós, felsős és középiskolai pedagógusokkal megbeszélni. Sok értékes vélemény, ötlet, javaslat kapcsolódhat majd hozzá az én elképzelésemhez, amikből megszülethet az új erkölcsstan. Szívleljük, meg az öreg indián szavait, amiket Jungnak, a német pszichológusnak mondott, amikor az Mexikóban vizsgálta az ott élők tudatának és tudatalattijának az összefüggéseit: „Ti, európaiak olyan szúrós szemmel néztek. Színtelen az arcotok. Olyan erőszakos emberek vagytok. Rá akarjátok erőszakolni magatokat mindenkire. Ti a fejetekkel gondoltok!” Mire Jung értetlenül megkérdezte: – „Ti mivel gondoltok?” „Mi, a szívünkkel” – hangzott a felelet.

Mifelénk is régen elfelejtettek az emberek (s még nem tanultak meg újra) a szívükön át gondolkodni. Lelkileg kell most az embereket – kiváltképp a felnövekvő nemzedéket – új életformára ráhangolni. Aki akar és tud, segítsen ebben, mondjon véleményt, írjon a saját elgondolásairól. Indítsunk vitát róla!

Ilosvai Ferenc

ÍGY ÍROK ÉN

Ébredés

Elmúlt a fagyos tél,
Melyben erősen reszkettél.
Olvad a hó, a jég,
Bár nincs különös forróság még.

Végignézel az ébredő tájon,
Olyan, mint a megszakadó álom,
Mint a könnyű születés,
Melyben nincs vajúdás, szenvedés.

Zsenge a fű, friss zöld még,
Aranyeső mind kinyíljék!
Kertészek, gazdák, vessétek, a magot!
Hogy Péter-Pálkor bőven arassatok!

Piciny, gyöngyös kisleányok,

Most nyílnak ám szép virágok!
Mezítlábas, falovas legények,
Ti a szobában lebzseltek?

Szerelmetes szívű ifjak!
Eljött a várva-várt évszak!
Szív szív felé hajlik mostan,
Ámor kacsint rátok pajkosan.

Minden üde, pezseg, vidám,
Hej, az élet gyönyörű ám!
Minden lélek boldogabb lesz
Kedves tavasz siess, érkezz!
Fejes Judit 7. b.

Önéletrajz

1978. február 1-jén születtem Keszthelyen (Magyarország). Édesapám, dr. Mészáros János ügyvéd, édesanyám, Balázs Ildikó a keszthelyi kerámiaüzemben irodavezető. Egy leány testvérem van, Katalin, 15 éves, gimnazista.

Én a keszthelyi Egry József Általános Iskola 8. b. osztályos tanulója vagyok, 1986-tól német nyelvi tagozaton tanulok.

Kisgyermek korom óta érdekel a művészet. Kezdetben rajzolgattam, s 10 éves koromban már megpróbálkoztam a versírással is. Részt vettem vers- és mesemondó versenyeken, szép eredménnyel. 11 éves koromban kiválasztottak egy színjáték főszereplőjévé, amelyet iskolánk igazgatónőjének rendezésében, osztálytársaimmal adtunk elő nagy sikerrel. Az előadással eljutottunk az országos döntőbe.

Ettől kezdve az igazgatónő, dr. Szabó Jánosné rendszeresen foglalkozott velem, felkészített versmondó versenyekre. 1990 karácsonya előtt is Ő adott nekem egy nemzetközi pályázatot, melyre verset kellett írni a békéről. Versem („Isteni béke köszöntött ránk”) bekerült a díjazottak közé. A díjat személyesen vettem át a Reggio Emiliában 1991. április 20-án.

A versírás mellett elbeszélések, novellák írásával is próbálkozom. Szabadidőmben sok mindennel foglalkoztam már. Tanultam furulyázni, teniszezni, vitorlázni, lovagolni, pingpongozni, gitározni. Szeretem a zenét, kedvenc együttesem az A-HA.
Mészáros Sarolta

Isteni béke köszöntött ránk

Miért van a Földön annyi harc?
Miért szomorú annyi arc?
Miért kell minél több földet szerezni?
S nem tudnak szeretetet érezni?

Miért ölik egymást az emberek?
Nem tudják mi az a szeretet?
Mindenhol csak kisírt szemek.
Hát ilyenek az emberek?

Nem akarom Istenem,
Hogy mindenhol harc legyen!
Majd egyszer a szabadság galambja,
A szent olajágot elhozza.

Istenem! Kérlek segíts minekünk!
Hogy ne nyomor legyen az életünk!
A Világbéke a legnagyobb kincs,
S keserűség nekünk, ha ez nincs.

Esténként, ha felnézek az égre,
Eszembe jut a szent béke képe.
Ekkor párnámat szívemre szorítom,
S egy új világon jár gondolatom.

Egy nap síri csendre ébredek.
Végre elnémultak a fegyverek!!!
Mégis fellobant a szeretet-láng.
Isteni béke köszöntött ránk.

A szent galamb fészkelte ott,
Hol szabadság ragyog most.
Az olajág a fészkében,
S az élet zajlik békében.
M. S.

Mészáros Sarolta
Keszthely, Egry József Általános Iskola

AZ IDŐ DICSERETE

Hatalmas vagy, s halhatatlan.
Évszakaid vannak:
virága a tavasznak,
gyümölcse a nyárnak,
ősszel vadludak járnak,
hisz beköszönt a hideg tél.
S ekkor egy éved véget ér.
Az év hónapokból áll,
van december, s január.
A tavaszban, nyárban, őszben, télben,
tizenkét hónap él szerényen.
A hónap hetekre szakad,
egy hétben mindig hét a nap,
de van kisebb ennél is,
azt óráknak nevezik.
Az órákat adják a percek,
s azokat a másodpercek.
Számuk hatvan-hatvan
– elvitathatatlan.

Óh Idő, mily gazdag vagy!
Van benned év, hónap, hét, s nap!
Örömmel írnék rólad ódát,
de az elvesz rengeteg órát!

Becsüljük értékeink!

Minek a hatalom, ha
Nincs ki fölött legyen?
Minek az ármány, ha
Nincs ki ellen legyen?

Minek a pénz, ha
Nincs kinek legyen?
Minek a szeretet, ha
Nincs kiért legyen?

Most, még a pusztítás megy,
De majd üres lesz a föld,
S a hatalom, ármány, pénz,
Szeretet rémes alakot ölt.

Most még nevetünk,
S játszadozunk velük.
Míg nem veszélyesek,
Lenézzük életük.

S ha jön a veszély,
Sírva könyörgünk,
Istenem, mentsd meg
Az életünk!!!

A VIHAR

Vihar dúl most a vízen,
a legnagyobb vihar, azt hiszem.
Cikáznak a villámok,
tornyosulnak a hullámok.

Dúl a vihar, dörög az ég,
haragszik a nagy Istenség.
A nádcsomók földig meghajolnak,
s Posseidonnak félve bókolnak.

Az iszapot a szél süvítve felkavarja,
játszik a vízzel, mintha lenne karja.
A távolban a hegyek körvonala –
mintha papírból vágták volna.

S a sötét égen
Zeusz jár kevélyen.

A hullámok magasodnak s lecsapnak,
mintha végét jeleznék a napnak.

Igaz, most fekete az ég, de Te ne félj,
hisz minden sötétségen egyszer átjut a fény.
Ezért mondom: fogadd meg nékem,
hogymeg nem csüggedsz el a veszélyben!

ÍGÉRET

Lehozom nektek a Holdat,
hogymeg az este lássatok.
Lehozom nektek a Napot,
hogymeg lássatok társatok.

Elhozom nektek a nagy tó
csillámlóan kék vizét,
Elhozom nektek még
a mezők selyemzöld fűvét.

Idehozom a sötét felhőt,
a dühöngő szélvihart,
hogymeg érezzétek a félelmet,
ha az égi fény kihalt.

Meghozom nektek a havat
a zord hegyek ormáról,
s követ a városból,
melyet rombolt a tornádó.

Megkaptok mindent, így ígérem,
de a választás egyedül tiétek:
Béke vagy Háború.

UFÓ LAKIK A SZOMSZÉDOMBAN

A varázsló lerogy a földre, lábai, idegei egyaránt felmondták a szolgálatot. A törzs tagjai a példátlan erőfeszítéstől teljesen kimerültek. Ki habzó szájjal fetreng, mások még rángatóznak, s tétován biztatják az üzenőket. A dobosok (ugyanis) még bírják. Ütemes pergésük, a hívó szó, a kapcsolatkeresés hangja messze hallatszik. A sajátos jelek összefonódva szállnak a dzsungel fölött, majd a szél hátára ülve gyengéden verik fel a távoli települések csendjét. A messzeségben egy város terül el Tudományos központjában a szakemberek álma végre valóra vált. A nagy teljesítményű rádióállomás segítségével üzenetet küldhetnek a végtelenbe. Jelet, amely választ vár. Az adó működik, az energia átáramlik rádiójel formában. De válasz semmi. Pedig a két közösség ott van egymás mellett, szinte látótávolságban. Csak éppen két külön világ. Valami elválasztja őket: a kultúra és az általuk használt technika összehozhatatlan.

Minden bizonnyal ebben a cipőben járunk magunk is. Meghasonlott világunk, önös érdekeinktől vezérelt torzsalkodásunk, s szegényes technikánk képtelen jelet adni. Meg aztán

mit is üzennék? Hogy testvéreket keressünk, miközben egy árnyalattal eltérő bórszínű társunkkal már nem tudunk szót érteni. Belépnénk a galaktikus civilizációba, de embertársaink fele éheznek. Technikai segítséget várunk, miközben sajátunkat bolygónk szennyezésére, elpusztítására használjuk. Egy kapcsolatfelvételhez két résztvevő kell. Egy, aki üzen és egy, aki kíváncsi erre a mondanivalóra. Hittel, meggyőződéssel vallhatjuk-e, van olyan értelmes lény, aki erre az értelmetlen, zürzavaros földi létre kíváncsi? Kemény kérdések melyekre csak bizonytalan válasz adható. Ugyanakkor mégis bujkál bennünk a kisördög, miért hát ez a sok furcsa jel? Különös események, megmagyarázhatatlan jelenségek, tüneményes szerkezetek, kicsi zöld emberkék. Varázslatos képességű emberek, akiket talán nem is földi anya szült. Éjszakai látogatók. Régebben kísérleteknek mondták őket, ma már nem állíthatjuk ugyanezt. Titokzatos építmények, csodás jelenségek, megmagyarázhatatlan eltűnések és visszatérések. Találkozásukat nagy hangon mesélő sarlatánok és magukba zárkózó, az élmény hatása alól szabadulni nem tudó átlagemberek. Miért ez a harsány hang? Miért itt és miért éppen most? Ki tudna erre választ adni?

Most jutottunk el arra a szintre, hogy észlelhetjük az üzeneteket. Amelyek eddig is előfordulhattak. Minden bizonnal voltak, csak másképpen neveztük ezeket. Sátánnak, lidércnek, koboldnak, kísértetnek és még sorolhatnánk mindazokat a kifejezéseket, melyekkel nyelvünk gazdagodott. Ugyan mit is kezdetett volna egy középkori jobbágy egy megjelenő űrlakóval? Ördög vagy adószedő – gondolhatta, s egyik sem örvendeztette meg, túlságosan. A tudományos eredményeken, a tömérdék fantasztikus könyvön, filmen edződött korunk hőse azonban már képes befogadni ezt az információt. Eredményeink, fejlődésünk alapján megérthetjük a jelenséget. Nem most jönnek csak, mindössze napjainkban vettük őket észre. Eme következtetésekből gyanús kép bontakozik ki. Egocentrikus világképünk súlyos, jóvátehetetlen csorbát szenvedett. Ha nem mi vagyunk a világ közepe, akkor nem is világunka titokzatos űrlények egyetlen célpontja. Sőt talán rendszeresen figyelnek minket, mint egy kísérleti telep lényeit, s nincsenek meghatódva attól, hogy mi felfigyeltünk rájuk. Ne legyünk pesszimisták. Ha itt vannak, értnek minket. Ha figyelnek, akkor látnak is. Ennyiben lehetünk optimisták. Gondoljunk a saját példánkra, emberi gyarlóságunkra, s fogadjuk el magasabbrendűségüket. Semmiféle önmagába forduló vagy agresszív civilizáció nem képes olyan fejlettségi szintre jutni, hogy bejárja a galaktikánkat. Sem technikája, sem tudata nem lenne meg hozzá. Ezt csak békés, bölcs és megértő társadalom valósíthatja meg. Nem kell tehát félnünk. Gondoljunk át még egyszer az eredetileg feltett kérdésünket. Miért itt és miért most? A válasz mindezek ismeretében talán kézenfekvő. Az egyedüllét hirdetői elvükkel azt tartják, a réten csak egyetlen fűszál van. A ma emberének tisztában kell lennie a még bizonyítatlan, de elhíhetővel: a világegyetem lüktet az Élettől. Nem tudhatjuk, milyen formában, szellemben, feltételekben. Nem ismerjük, hol lehet, csak éreznünk kell, léteznek. Van, ahol még most pattintják a kőbaltát, másutt bekapcsolják a televíziót, s vannak, akik ezt bölcs derűvel, elégedett bizakodással, vagy az okosabb atyai derűjével nézik. Nem tudni, honnan, de ez nem is lényeges. Amelyik civilizáció erre képes, annak nem létezhetnek távolságok. Sem idő. Lehetséges, hogy számtalan, ismeretlen technikai elveken működő megfigyelő állomásaik egyike jelzett. Ezen az eldugott galaktikus spirálágon, a már régóta figyelt, kissé hideg Naprendszerben, a harmadik bolygón valami történt. A megfigyelők régebbi jelentéseiben csak primitív életformáról, kezdetleges társadalmakról lehetett hírt kapni. Most viszont történt valami. Valószínűleg soha nem fogjuk megtudni, mi válhatta ki érdeklődésüket. Talán a nukleáris robbantások, a rádiójel, vagy éppen a televíziós adások. Nem tudhatjuk. Mint ahogy azt sem, értelmes lény vette a jelzést, vagy beprogramozott robot. Ők jártak-e nálunk, vagy holografikus képük? Az észleléstől számítva mikor teremtek nálunk? Akiket látunk, igaziak, robotok, kibernetikus organizmusok, vagy csupán vetített képek? De

tudomásul kell vennünk a tényt, ez nem is olyan fontos. Nem azzal kell törődnünk, miként foghatnánk el, s vallathatnánk a titkosszolgálatokat is megszegényítő módszerekkel egy idegen lényt. Nem ez a dolgunk! Már felfigyeltek ránk. Itt vannak közöttünk, lehet, hogy éppen a szomszédunk. Meg kell felelnünk a bizalomnak. Rendet kell teremtenünk ezen a bolygón, hogy a magasabb civilizáció befogadjon minket. Ma még csak csúnyán beszélünk, szemetelnénk, irigykednénk és áskálódnánk közöttük. Ugye, nem ezt akarjuk, kedves földlakók? Ne higgyünk tehát a sarlatánoknak, akik a világvégével riogatnak, ne keltsünk sötét szándékból fakadó ellenérzést földönkívüli testvéreink iránt. Bízunk abban, hogy egyszer méltók leszünk a találkozóra.

Van egy világ, melyet akár tetszik, akár nem, előbb-utóbb mindannyian meghódítunk. Ez a jövő. Aggodalom vagy lelkesedés, gyanakvás és bizalom kísérheti lépteinket. Hitünk vagy tudásunk, szorongásunk vagy optimizmusunk visz egyre közelebb hozzá. Titkos receptek szerint készült főzetek fölé hajoltak tudós emberek, mások a szédítő technikai fejlődés nyomában próbálták elérni. Ma már tudjuk, a jövő úgy bizonyul meghódíthatónak, hogy óráról órára jelenné lesz. Fel kell készülnünk a fogadásra. Ufóval vagy anélkül, a saját érdekünkben.

Csillei Béla

FŐVÁROSI ISKOLASZANATÓRIUM: 55 ÉVE GYERMEKKORHÁZI ISKOLA

A fogaskerekűről leszállva önkéntelenül mélyebbeket lélegzik az ember. Körös-körül fák, a levegő tiszta, pormentes. A zöld környezetből régebbi és újabb pavilonok világos falai villannak elő. A városra letekintve szép panoráma ejti rabul a szemet. Olykor-olykor még madárfütty és hallatszik.

Ideális hely gyermekeknek. De egyikük sem a saját jószántából került ide: valamely betegségre gyógyítása céljából. A négy telephelyből álló intézet a Fővárosi Iskolaszanatórium. A Heim Pálban, a II. sz. gyermekklinikán és Budakeszin is működő részlegein túl legnagyobb a Szabadsághegyi Gyermekgyógyintézet.

Itt másként oktatnak

Alakulásakor – 55 éve – világszerte a párját ritkító magyar tanintézet. Amikor létrehozták, hazánkban a tbc még népbetegség volt. A fertőző tüdőbetegek számának nagyarányú csökkenését követően a légzőszervi (majd más megbetegedésekkel is) betegségben szenvedő gyerekek kerültek ide, hogy orvosi gyógykezelésük mellett tanuljanak, iskolai elmaradásukat pótolják. Az iskola teljesen önálló, az intézetek orvosaival azonban a legszorosabb az együttműködés. Az orvosok gyógyítanak, a pedagógusok tanítanak, nevelnek. Nyilvános jogú az általános iskola: akik a tanév végét is itt töltik, bizonyítványt is kapnak. Van ahol tantermekben tanulnak a gyerekek, van ahol nem. Itt másként kell oktatni, mint a többi iskolában.

A gyógykezelés, a hosszadalmas vagy gyógyíthatatlan betegség a felnőtteknek is kedvét szegi, betegség-központúvá teszi gondolkodásukat. A gyermekek könnyebben alkalmazkodnak az iskolaszanatóriumi életrendhez. Érdeklődésüket leköti az új életmód, de fogékonyságuk miatt, kiszakítva a családból, az egészséges gyermekek közül könnyebben lehangelődnek. Az iskolai jellegű foglalkozások ezt hivatottak megakadályozni. Az első napok a legnehezebbek. A

pedagógusok segítségével azonban oldódik tartózkodó magatartásuk. Látva társaik hasonlóhelyzetét, megbarátkoznak egymással. Beilleszkednek az új közösségbe. Tanulásukat; teljesítményüket befolyásolja fizikai állapotuk, betegségeik.

Alig várják a tanárokat

Azután pedig – akármilyen hihetetlen – ebben az iskolában alig várják a gyerekek, hogy megérkezzenek a tanítók, a tanárok. Reggelenként leselkednek az ajtón, az ablakon, hogy jönnek-e már, mert az intézetbe a pedagógusok érkeznek, a gyerekek a nappalokat és az éjszakákat is bent töltik.

A kórházakban tanító pedagógusok az iskola munkarendjének összeállításakor mindenkor alkalmazkodnak a kórházak rendjéhez.

A kórházi pedagógus oktató munkáját különleges ismereteket igénylő szelekciós tevékenység előzi meg. A szükséglet felmérése az orvosokkal, pszichológusokkal, szülőkkel, néha a gyermeket az iskolában tanító pedagógussal való konzultáció után végezhető el teljes-értékű módon. A kórházi pedagógia jellemzően egyéni foglalkozást igényel. Az azonos évfolyamba járó, de a főváros, illetve az ország különböző iskoláiból érkezett gyerekek sem tartanak ugyanott a tananyag feldolgozásában. A pedagógusnak szakterülete valamennyi forgalomba lévő tankönyvét, a különféle tanítási módszert ismernie kell. Nem specializálódhat egy-két osztályra vagy egy adott, például írás-tanítási módszerre. Az alsó tagozatban nem ritka az olyan kisdíák, aki még nem járt iskolába. Itt kezd az ismerkedést a betűvetés tudományával és a számok világával. Az általános iskolásokon kívül a kiegészítő és foglalkoztató iskolákból is érkezhetnek gyerekek.

Nem kell félni az elmaradás szégyenétől

A diákok – betegségük ellenére – nem szenvedhetnek hátrányt. A koruknak megfelelő értelmi és magatartási szintre kell emelkedniük. Nem kell félniük a tábla előtti feleléstől, a betegség miatt a tanulásban való elmaradás szégyenétől.

A pedagógusok szabad kezet kapnak felzárkóztatásukhoz; egyéni képességeik kibontakoztatásához. Akiknek feküdniük kell, azokat a pedagógusok az ágyak mellett korrepetálják. Azok az emberek (orvosok – ápolónők és pedagógusok), akik tudásukkal és szeretetükkel körülveszik a tanulókat: zálogaik a mihamarábbi gyógyulásuknak. Pedig a krónikus betegségben szenvedők többnyire még az alapfogalmakkal sincsenek tisztában, mert oktatásuk – éppen betegségük miatt – hiányos volt. A szülők gyakrabban látogathatják gyermekeiket. A tanítás mellett ez is szerves része a pszichés karbantartásnak.

Szerencsére kis csoportokban folynak az iskolai foglalkozások, így a gyerekek képességét és tudását megismerve a módszereket egyéniségükhöz lehet igazítani. Három idegen nyelv – orosz, német és angol – tanítására kínál lehetőséget az iskola. Az alacsonyabb tanulólétszámok miatt a nyelvtanítás eredményesebb az átlagosnál.

Ha a korszerűséget a legújabb szemléltető és audiovizuális oktatással azonosítanánk, akkor valaki megjegyezhetné, hogy a módszerek nem eléggé korszerűek. Egyelőre azonban – iskolaépületek híján – nem lehet bővíteni az eszközök használatát a pedagógiai munkában. A módszerek azonban mégis egyre korszerűsödnek – egyrészt a pedagógusok továbbképzéseken, tapasztalatcseréken, kül- és belföldi tanulmányutakon, folyóiratellátással, felsőoktatási intézmények végzésével, nyelvtanfolyamokon tanulnak – azonkívül épp a

kiscsoportos tanítás lehetősége miatt.

Az eredmények

A munka színvonalát mutatják a visszajelzések. Kapcsolatokat tartva régi tanítványokkal állítható, hogy megállják helyüket, nem kallódó emberek. Igaz, hogy az oktatáson kívül abban is segítik a végzős diákokat, hogy megfelelő életlehetőséget keressenek nekik az iskolás kor utánra. Gyakran együtt mérlegelik orvosok és pedagógusok a gyermekek képességeit, lehetőségeit.

Akik hosszabb időt töltenek az iskolaszanatóriumban, azoknak ez az életszakasz döntő fontosságú a jövőjüket illetően. A szülők is tudják, hogy gyermekeik itt értelmes és hasznos elfoglaltsággal töltik napjaikat, így kevesebbet aggódnak.

A tanulás különböző formái mellett nem hiányzik itt a szórakozás sem. A rehabilitációnak is szerves része az iskolaszanatóriumi gyermekklub-tevékenység. A gyermekklub öt éve alakult azzal a céllal, hogy a főváros különböző pontjain működő gyermekegészségügyi intézmény tanköteles korú általános iskolás ápoltságainak oktatásával, korrepetálásával párhuzamosan általános műveltségük növeléséhez, szabadidejük hasznos és szórakoztató eltöltéséhez adjon segítséget. Bebizonyosodott, hogy a gyermekklub fél évtizede a különböző helyzetekben és helyszíneken biztosítja a klubtevékenységek oldott légkörét. Az iskolaszanatórium szakmai arculatát ez a közművelődési forma is alakítja. A beutalt gyerekek számára a legfontosabb dolog: a gyógyulás! A klubélet is ezt szolgálja.

A gyerekek nagy érdeklődéssel fogadják a színészekkel, előadóművészekkel, híres emberekkel való személyes találkozásokat. Sikere van – a tantárgyakhoz is kapcsolódó – játékfilm-bemutatóknak. Sokszínűek, gyermekközpontúak, bensőségesek – sok gyermeki ötlettel gazdagítottak a Mikulást és karácsonyt köszöntők, a farsangi zenés-táncos teadélutánok, vetélkedők és nem utolsósorban a március 15-i és más ünnepélyek.

Dr. Domonkos János

A PDSZ Szakképzési Konferenciát szervez

A tanácskozás témái:

1. A, szakképzés helyzete, az átalakulás várható irányai
2. A Szakképzési Törvény koncepciójának vitája
3. Az OKJ (Országos Képzési Jegyzék) – mint a «Szakképzési NAT» – kialakításának elvei.

A tanácskozás április második felében lesz!!! Addig is fontos, hogy a tervezettel kapcsolatos észrevételeiteket leírjátok annak érdekében, hogy megfelelő fórumokon már most képviselhesük a szakképző intézmények érdekeit.

Üdvözlettel:

Papi Attila,

a PDSZ Országos Választmányának tagja

Rossz csillagzat alatt született**Buktatókkal kikövezett életút**

Az alábbi írás esetismertetés a kevésbé közismert utógondozói gyakorlatból. Egy eset a sok száz közül, amely a Jász-Nagykun-Szolnok megyében található homoki gyógypedagógiai intézet munkatársainak (Ghiczy Györgyné és Krizsán György) praxisából való. B.P. egy nagyon jó külsejű, cigányszármazású fiatalember. Cigánysága valószínűleg egyáltalán nem befolyásolta életútját. Inkább enyhe értelmi fogyatékosága, főleg azonban volt állami gondozottsága miatti támasznélkülisége alakította úgy az életét, hogy ha nincs a homoki intézet és az utógondozó segítsége, más is lehetett volna történet vége.

„Boldog” gyermekkor

B.P. 1953. július 29-én született Kunszentmártonban. Csecsemőkoráról nem sokat tudunk. Anyja valószínűleg a szülőotthonban hagyta, három éves koráig csecsemőotthonban nevelkedett. Utána nevelőszülőkhöz került. Tanulni kezdett az általános iskolában. Az iskolai fejlődési lapon a tanítónő feljegyzése: „A tanuló félévi tanulmányi előmenetele elégtelen volt. A vele való foglalkozás, korrepetálás nem segíti az eredményben. Az első osztály rendjét megzavarja. Csak gyógypedagógián javítható.”

Az Áthelyező Bizottsághoz benyújtott javaslati lapon olvasható pedagógiai vélemény szerint a gyermek figyelni nem tudó, rendetlen tanuló. Érdekes, hogy a pedagógiai vélemény csak magatartási problémákat sorol fel. A beszédhibájáról nincs szó. A javaslati lap orvosi diagnózisa: „elmebelileg elmaradott”. Az Áthelyező Bizottság a gyógypedagógiai nevelő intézet átmeneti osztályába javasolja. Ettől kezdve a gyermek intézetben nevelkedik: 1966-ig Kisújszálláson jár iskolába. Először az előkészítő osztályba iskolázták be. Ez a beiskolázás erősen megkérdőjelezhető, hiszen a gyermek már járt iskolába. A gyógypedagógiai iskola első osztályába kellett volna beiskoláznia. Tehát immár két évet veszít. Most már – igaz, mint túlkoros, tanuló – egyenletesen halad az ötödik osztályig. Tanári feljegyzések: „Magatartása kifogástalan. Szolgálatkész. Ismeretei, szilárdak. Fegyelmi állapota jó.” A további években beszédhibája is javul. A kisújszállási intézetben szeretik a gyereket, szakszerűen foglalkoznak vele, és ez meg is látszik a fejlődésén.

Iskolaszervezési okokból, a felső tagozatban, 1965-ben a homoki intézetbe kerül. Itt végzi el a kiegészítő iskolát. Ez az időszak Pali életében jónak, kellemesnek mondható. Mosolygós, kedves, jókedélyű gyermek, társai, nevelői szeretik. Környezetét, ruházatát rendben tartja. Sokat komolyodott. A nyolcadik osztályt négyes eredménnyel végezte el. Még egy érdekes dolog történt vele a homoki évek vége felé. Édesanyja – aki eddig nem adott élet jelet magáról – felkereste kapcsolat felvétele céljából. Ő azonban makacsul elfordult az anyjától és sem vele, sem más rokonával nem volt hajlandó szóba állni. „Eddig miért nem kellettem?” – kérdezte. Bár befejezte az iskolát, még az intézetben tartották egy „továbbképző” csoportban, ahol felkészítették az „életre”. Kőműves mellett dolgozott, a kitarító munkavégzést gyakorolta. A 17 éves fiú dolgozni jól tudó, harmonikus személyiségű fiatallá vált. Remény volt rá, hogy sikerül beilleszkednie a társadalomba.

Önálló élet – családalapítás

Először Erdőkertesre került az építésiparba, egy védőmunkahelyre. A munkásszálló gondnoka és annak felesége segítettek néhány volt állami gondozott fiúnak. Négy évig dolgozott itt. A fiúkkal bejárt Budapestre szórakozni. Egy alkalommal az történt, hogy hazafelé hárman-négyen követtek egy lányt és megkíséreltek erőszakot elkövetni rajta. Bírósági tárgyalás is

lett az ügyből, de Palit nem ítélték el, mert tevőlegesen nem vett részt a dologban, csak szemlélő volt.

1974-ben Erdőkeresztről Gödöllőre helyezték, ahol szintén az építőiparban dolgozott. Itt sok jó dolog történt vele. A véletlenek sorozata folytán került a Városi Rendőrkapitányság kispályás futballcsapatába és itt játszott. Ennek révén hívták a helyi ABC-be rakodónak. Munkájával elégedettek voltak, megbízható emberként tartották számon. Közben elvégezte a dolgozók esti iskolájában a 7. és 8. osztályt, majd a kereskedelmi szakmunkásképző iskolát is. Ez is sikerült, ettől kezdve önálló áruátvevő és árukiadó az ABC-ben.

A gödöllői évek alatt megismerkedett egy két gyermekes elvált fiatalasszonnyal, aki szívesen vette közeledését. Albérletben élt egyik kisfiával. Pali odaköltözött hozzá és az asszony hamarosan terhes lett. A kisfiú születése után egy szoba összkomfortos lakást kaptak. Pali hívta Gyuri bácsit, hogy látogassa meg. Az utógondozó fel is kereste őket. Szépen berendezett, tiszta, barátságos lakásban fogadták. Meggyőződött róla, hogy a fiú teljes mértékben a családjának él. Az összhang a házastársak között jónak mutatkozott. Igaz, a feleség irányítja Palit, de finoman teszi. Az asszony elvált férjénél lévő másik gyermekét is magukhoz akarták venni. Az elhelyezés ekkor volt folyamatban. Nem sokkal később Pali segítségkérő levelet írt a homoki intézetbe. Az immár négytagú családnak nagyobb lakást szerettek volna az egyszobás helyett. Az intézet igazgatója segített, így 1979-ben költözhetett a család az egyszoba + két felszobás lakásba. Pali kartonjára rálehetett vezetni: „utógondozása megszűnt”.

Elkezdődnek a bonyodalmak

1981. márciusában az intézet levelet kapott a gödöllői III. sz. Napköziotthonos Óvoda vezető óvónőjétől. A következő derült ki ebből: B.P-ék szépen indult családi élete megromlott. Miután lakásügyük rendeződött; az asszony unatkozni kezdett és szert tett egy barátnőre a lakótelepen, aki igen rossz hatással volt rá. El-elmaradoztak együtt. Ilyenkor a háztartás és a gyerekek gondja Palira maradt, aki külön munkákat is vállalt. Ekkorra az asszony már rájött, hogy orránál fogva vezetheti Palit, mert az nagyon szereti és erősen befolyásolható. Bejelentette, hogy elválik tőle. Fondorlatos módon rábeszélte férjét, hogy hivatalosan mondjon le mindenről – lakásról, gyerekekről –, akkor maradhat a lakásban és nevelheti a saját gyermekét. Ha nem mond le, akkor mindent elkövet, hogy Palit teljesen kisémmizze. A szerencsétlen B.P. mindenbe belement. De az asszony becsapta. Mikor már lezajlott a válás, ajtózárat cserélt, és egyszerűen kizárta a lakásból. Másoknak azt hazudta, hogy fél tőle, mert bántalmazza őt is, meg a gyerekeket is. A környezet már csak akkor vett tudomást az egésztől, amikor mindez lezajlott. Elítélték az asszonyt, Palit sajnálták. Csodálkoztak azon, hogy mindenről lemondott, így az asszony „jogosan” zárta ki a lakásból. Közben a válás után – még történt valami. Egy alkalommal ketten jöttek a gyerekekért az óvodába. Ahogy ott huzakodtak, a nő azt állította, hogy közben Pali eltörte az ujját, ezért feljelentette. Sőt, bebeszélte Palinak, hogy ezt a dolgot is vállalja el, akkor visszaengedi a lakásba. Ezt már az óvónők sem tudták elviselni, ezért írtak az intézetnek.

Az utógondozó felkereste Palit, és meggyőződött róla, hogy az óvónők beszámolója sajnos igaz. Pali csak akkor döbönt rá, hogy a felesége becsapta, amikor kimondták a válást és ő megkapta a jogerős határozatot, hogy el kell hagynia a lakást. Már a váláskimondásának napján felesége egy börtönből szabadult férfit vitt a lakásba és azzal élt együtt. Az utógondozó sok helyen járt, mindenütt azt mondták, hogy nehéz jogi esettel állunk szemben. Főügyészi javaslatra Palival az egész ügyet jegyzőkönyvbe mondták, hogy talán így bizonyítható

jóhiszeműsége. Rendőri intézkedésre az asszonynak be kellett engedni Palit a lakásba. Az ujjtöréses tárgyalás sem hozott eredményt, elnapolták. Az asszony nem tudott bizonyítani.

Kilátásban a börtönbüntetés?

A „testi sértés” – ujjtörés – újabb tárgyalásán, hogy-hogy nem, Palit kétezer forintra, és hat hónapi felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték. De a lakásban maradhatott és a fiával törődhetett. A Legfelsőbb Bíróság elutasította B.P. beadványát a lakáshasználattal kapcsolatban, de a Gödöllői Tanács Lakásügyi Osztályán azt tanácsolták neki, maradjon a lakásban, így feleségének kilakoltatási pert kell indítani – ezzel is időt nyer.

Méltánytalannak találták az ítéletet, de segíteni nem tudtak. Mindenki tisztában volt vele, hogy Palit volt feleségének sikerült jogilag teljesen kismizmiznie. Hibáját, hogy meggondolatlanul aláírta az ellene szóló vádakát, úgy tűnt, nem lehet kiküszöbölni, és rövid időn belül el kell hagynia a lakást. Újabb ügyvéd, újabb per. Pszichológiai vizsgálat után újabb tárgyalás.

Új családban, új élet...

Közben B.P. 1982. nyarán ismét megnősült. Új feleségével megéri magát. Decemberben megnyeri a pert. Az egyik kis szoba használtára jogosult. Az utolsó per is megvolt. Az asszony kártérítési keresetét a törött ujja miatt – elutasították, sőt ő fizet 24 ezer forintot B.P.-nek. A perköltségeket is a volt feleségnek kell állni, de a lakás az övé marad. Pali második házasságából kislány, született. A munkahely és a tanácssegítségével házat vásárolnak, ahol nyugodtan élhet az új család. Később megkapja a fiát is, a lakást is, volt felesége zilált magánélete miatt, és az új-házasságból még egy gyermek születik. A második feleség szülei befogadták. Jól élnek. B.P. harmincévesen révbe ért.

Csirke József